

BIDRAG

TILL

SVERIGES OFFICIELLA STATISTIK.

H) Kungl. Maj:ts Befallningshafvandes femårsberättelser. Ny följd. 6.

ÅREN

1881—1885.

STOCKHOLMS LÄN.

1. Länets indelning och naturliga beskaffenhet.

Stockholms län, i afseende å hvars *naturbeskaffenhet* nya iakttagelser icke äro att omförmäla, har till sina gränser icke undergått annan förändring under perioden än genom förläggandet, på sätt här nedan vidare omförmäles, af två mindre områden, det ena till Stockholms stad och det andra till Uppsala län, samt är fortfarande *indeladt* i 5 härads höfdingedömen, 6 fögderier och 23 länsmansdistrikt.

Deremot är antalet tingslag numera endast 16, sedan genom Eders Kungl. Maj:ts nådiga bref den 20 juli 1883 förordnats om förenande af de fyra härader, af hvilka Stockholms läns Vestra domsaga utgjordes, till ett tingslag med tingsställe vid Kimsta gästgifvaregård, hvilken anordning derefter tagit sin början från och med år 1885.

I sammanhang härmed må nämnas, att Eders Kungl. Maj:t i nådigt bref den 1 juli 1881 förordnat, att, i likhet med hvad som för Södra Roslags domsaga eger rum, ransakning med häktad person inför någon af häradsrätterna i Södertörns domsaga skall förrättas å länsfängelset.

Från och med år 1882 är äfven, jemlikt föreskrift i nådiga brefvet den 25 juni 1881, den *nya fögderiregleringen* införd, så att, sedan enligt densamma från förutvarande första fögderiet Vallentuna härads förlagts till andra fögderiet och Danderyds skeppslag till femte fögderiet samt Vaddö och Häfverö skeppslag fogats till tredje fögderiet, efter att förut hafva tillhört fjerde fögderiet, hvilket i stället från förutvarande femte fögderiet fått sig tillagdt Frötuna och Länna skeppslag, fögderierna inom länet numera sammanfalla med domsagorna, om man undantager, att Södra Roslags domsaga omfattar två fögderier. Derjemte har Eders Kungl. Maj:t genom nådigt bref den 17 april 1885 förordnat, att fögderierna skola från och med innevarande års början benämnas, första fögderiet: *Svartsjö* fögderi, andra fögderiet: *Stockholms läns Vestra* fögderi, tredje fögderiet: *Norra Roslags* fögderi, fjerde fögderiet: *Mellersta Roslags* fögderi, femte fögderiet: *Vaxholms* fögderi och sjetta fögderiet: *Södertörns* fögderi.

Att omnämna är äfven, att beslut fattats om tudelning af Svartlösa härads i två länsmansdistrikt. Utförandet af detta

INLEDNING

TILL

Bidrag till Sveriges officiella statistik. H, Kungl. Maj:ts befallningshavandes femårsberättelser, jämte Sammandrag för åren ... på Nådigaste befallning utarbetat och utgivet af Statistiska centralbyrån – Stockholm, 1863-1912.

Täckningsår: 1856/60-1901/05 = N.F., [1]-10.

Kungl. Maj:ts befallninghavande i Stockholms stad och i rikets 24 län avger underdåniga femårsberättelser av statistiskt innehåll.

Berättelserna består av två avdelningar.

Första avdelning består av följande rubriker:

- 1. Länets indelning och naturbeskaffenhet i allmänhet**
- 2. Innevånare**
- 3. Näringar**
- 4. Kommunikationsanstalter och varubyten**
- 5. Kameralförhållanden**
- 6. Politi.**

Andra avdelning är en tabellbilaga.

Statistiska centralbyrån samlar in och utger ett sammandrag för hela riket av samtliga femårsberättelsernas huvudsakliga innehåll.

Föregångare:

Kongl. maj:ts befallningshafvandes femårsberättelse för åren ... – Stockholm, 1823-1857.

Täckningsår: 1822-1851/55.

Innehållsförteckning.

	Sid.
Underdånig berättelse	1-17.
1. Länets indelning och naturliga beskaffenhet.....	1.
2. Invånare.....	3.
3. Näringar.....	4.
4. Kommunikationsanstalter och varubyten.....	9.
Tab. Litt. A. Sjöförsäkringsbolaget Roslagens verksamhet åren 1881-1885.....	12.
Tab. Litt. B. Uppgift rörande försäljningen af bränvin m.m. inom Stockholms län under försäljningsåret 1884-1885.....	12.
5. Kameralförhållanden.....	13.
6. Politi.....	13.
Tab. Litt. C. Hästförsäkringsbolagens verksamhet åren 1881-1885 i Stockholms län.....	15.
Tabellbilagor	18-31.
Tab N:o 1. Folkmängden i Stockholms län åren 1881-1885.....	18.
Tab N:o 2. Allmänna vägar och skjutsning i Stockholms län åren 1881-1885.....	19.
Tab N:o 3. Hemman och lägenheter samt stadsjordar m.m. i Stockholms län år 1885.....	20.
Tab N:o 4. Egendomar af fideikommissnatur i Stockholms län år 1885.	21-23.
Tab N:o 5. Egendomar tillhörande inhemska aktiebolag i Stockholms län år 1885.....	24-25.
Tab N:o 6. Egendomar tillhörande främmande magters undersåtar i Stockholms län år 1885.....	26.
Tab N:o 7. Brandförsäkrings-inrättningarnes verksamhet i Stockholms län åren 1881-1885.....	26.
Tab N:o 8. Fromma stiftelser, stipendiifonder, pensionsanstalter, sjukkassor och dermed jämförliga inrättningar i Stockholms län, år 1885.....	27-31.

BIDRAG

TILL

SVERIGES OFFICIELLA STATISTIK.

H) Kungl. Maj:ts Befallningshafvandes femårsberättelser. Ny följd. 6.

ÅREN

1881—1885.

STOCKHOLMS LÄN.

1. Länets indelning och naturliga beskaffenhet.

Stockholms län, i afseende å hvars *naturbeskaffenhet* nya iakttagelser icke äro att omförmäla, har till sina gränser icke undergått annan förändring under perioden än genom förläggandet, på sätt här nedan vidare omförmäles, af två mindre områden, det ena till Stockholms stad och det andra till Uppsala län, samt är fortfarande *indeladt* i 5 härads höfdingedömen, 6 fögderier och 23 länsmandistrikt.

Deremot är antalet tingslag numera endast 16, sedan genom Eders Kungl. Maj:ts nådiga bref den 20 juli 1883 förordnats om förenande af de fyra härader, af hvilka Stockholms läns Vestra domsaga utgjordes, till ett tingslag med tingsställe vid Kimsta gästgifvaregård, hvilken anordning derefter tagit sin början från och med år 1885.

I sammanhang härmed må nämnas, att Eders Kungl. Maj:t i nådigt bref den 1 juli 1881 förordnat, att, i likhet med hvad som för Södra Roslags domsaga eger rum, ransakning med häktad person inför någon af häradsrätterna i Södertörns domsaga skall förrättas å länsfängelset.

Från och med år 1882 är äfven, jemlikt föreskrift i nådiga brefvet den 25 juni 1881, den *nya fögderiregleringen* införd, så att, sedan enligt densamma från förutvarande första fögderiet Vallentuna härader förlagts till andra fögderiet och Danderyds skeppslag till femte fögderiet samt Vaddö och Häfverö skeppslag fogats till tredje fögderiet, efter att förut hafva tillhört fjerde fögderiet, hvilket i stället från förutvarande femte fögderiet fått sig tillagdt Frötuna och Länna skeppslag, fögderierna inom länet numera sammanfalla med domsagorna, om man undantager, att Södra Roslags domsaga omfattar två fögderier. Derjemte har Eders Kungl. Maj:t genom nådigt bref den 17 april 1885 förordnat, att fögderierna skola från och med innevarande års början benämnas, första fögderiet: *Svartsjö* fögderi, andra fögderiet: *Stockholms läns Vestra* fögderi, tredje fögderiet: *Norra Roslags* fögderi, fjerde fögderiet: *Mellersta Roslags* fögderi, femte fögderiet: *Vaxholms* fögderi och sjette fögderiet: *Södertörns* fögderi.

Att omnämna är äfven, att beslut fattats om tudelning af Svartlösa härader i två länsmandistrikt. Utförandet af detta

beslut har emellertid gjorts beroende af att någon länsmanslön varder tillgänglig, hvilket nu nyligen inträffat, hvadan Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande fått sig anbefaldt att vidtaga de för regleringens genomförande erforderliga åtgärder.

I antalet socknar, kommuner, pastorat och kyrkor inom länet har någon förändring under perioden icke inträffat, till följd hvaraf länet fortfarande har 120 socknar, stadsförsamlingarna inberäknade, 117 kommuner, 71 pastorat och 113 kyrkor. En sådan förändring är dock nära förestående, i det att Danviks och Siklaö församlingars pastorat, genom kyrkoherdens i dessa församlingar i början af år 1885 timade frånfälle, blifvit ledigt, och i följd häraf Siklaö socken kommer att förenas med Nacka och Erstaviks kapellförsamlingar samt från och med den 1 maj nästkommande år tillika med dessa bilda en egen kyrkoförsamling såsom annex till Huddinge, under namn af Nacka församling.

I afseende på namnen å åtskilliga af socknarua har derjemte i ett annat nådigt bref af den 17 april 1885 blifvit bestämdt, att likaledes från och med ingången af detta år Bro socken i Bro och Vätö skeppslag skall benämnas *Roslags-Bro* socken, Husby socken i Långhundra härad *Husby-Långhundra* socken, Husby socken i Erlinghundra härad *Husby-Erlinghundra* socken, Husby socken i Lyhundra härad *Husby-Lyhundra* socken och Kulla socken i Åkers skeppslag *Roslags-Kulla* socken.

Städerna inom länet äro desamma, till antalet sex. Icke någon af dem saknar egen jurisdiktion, dock äro Östhammar och Öregrund fortfarande förenade under en borgmästare. 2 af dem, Södertelge och Norrtelge, hafva stadsfullmäktige. Såsom öfverexekutor fungerar i Södertelge Magistraten, i Vaxholm Borgmästaren, hvaremot för de öfriga städerna, i hvilka icke heller stadsfogdebefattning är inrättad, Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande är öfverexekutor.

Beträffande det ifrågasatta upphäfvandet af beslutet om staden Sigtunas läggande under landsrätt har Eders Kungl. Maj:t i nådigt bref den 20 oktober 1882 förklarar sig vilja efter nuvarande borgmästarens afgång på anmälan af staden taga frågan om dess bibehållande under egen jurisdiktion i förnyadt öfvervägande; och har derefter under år 1884 stadsplan i öfverensstämmelse med byggnadsstadgan för rikets städer blifvit fastställt äfven för Sigtuna, som dittills ensam bland länets städer varit i saknad af sådan.

Såväl byggnadsstadgan som brandstadgan för rikets städer äro på grund af Eders Kungl. Maj:ts nådiga bref den 22 december 1876 i tillämpliga delar gällande vid *Dalarö* samt särskild helsovårdsordning sedan den 28 augusti 1880 af Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande påhjuden vid *Årstadal*. Under perioden hafva i tillämpliga delar införts dels vid *Sundbyberg* byggnadsstadgan på grund af nådiga brefvet den 7 oktober 1881 och brandstadgan på grund af nådiga brefvet den 20 oktober 1882, dels ock på grund af nådiga brefvet den 4 juli 1884 byggnadsstadgan vid *Årstadal*, hvarjemte helsovårdsstadgans föreskrifter om stad på grund af nådiga brefvet den 26 januari 1883 förklarats skola gälla för *Sundbyberg*.

Till följd af den snabba utveckling, i hvilken sistnämnda samfällighet varit och ännu synes vara stadd, har framställning hos Eders Kungl. Maj:t gjorts i ändamål att åt densamma förvärfva köpingsrättigheter med påföljd, att sådana ock från och med år 1888 nyligen blifvit samfälligheten tillagda.

Mer än eljest under föregående perioder hafva under denna bemödanden gjorts att afhjelpa *oregelbundenheterna i så väl den administrativa som den i åtskilliga andra afseenden gällande indelningen*; och har Eders Kungl. Maj:t, i de flesta fall på förslag af den under år 1881 tillsatta komitén för reglering af oregelbundenheter i rikets indelningar, genom nådiga bref förordnat:

den 1 april 1881 om öfverflyttning i kyrkligt hänseende af $\frac{1}{4}$ mantal Risbyle, 1 mantal Skålhamra och 1 mantal Torslunda från Fresta till Täby församling samt i kyrkligt och administrativt äfvensom i judicielt hänseende af $\frac{1}{2}$ mantal Sylta från Täby församling och Danderyds skeppslag till Fresta församling och Vallentuna härad;

den 31 augusti 1883 om öfverflyttning i kyrkligt hänseende af frälsehemmanen Trångsund N:o 1, Nytorp N:o 1, Stortorp N:o 1 och Skattetorp N:o 1 eller Fällan, hvarterda $\frac{1}{4}$ mantal, från Brännkyrka till Huddinge socken;

likaledes den 31 augusti 1883 om torpet Strömsdals öfverflyttning i kyrkligt och kommunalt hänseende från Jerfälla till Eds socken;

den 6 juni 1884 om öfverförande i administrativt, judicielt, kyrkligt och kommunalt hänseende äfvensom i jordeboken af hemmanet Ahlby N:o 2 om $\frac{1}{4}$ mantal, kalladt Råsten, från Solna till Bromma socken;

den 1 augusti 1884 om öfverförande i kyrkligt och kommunalt hänseende af den under Häringe säteri i Vesterhaninge socken lydande ön Frinsholmen, en torplägenhet, från Muskö till Vesterhaninge socken;

den 5 september 1884 om öfverförande såväl i kyrkligt hänseende som i jordeboken af en skogstrakt, kallad Kungsmarken, från staden Sigtuna till Tible socken inom Uppsala län;

den 12 september 1884 om öfverförande af det på en ö i skärgården belägna hemmanet Humblö, om 1 mantal, i jordeboken samt den från berörda hemman för 50 år afsöndrade lägenheten Måsholmen i kyrkligt och kommunalt hänseende från Länna till Frötuna socken;

sistnämnda år och dag om de hemmans och lägenheters sammanförande i jordeboken uti en socken, under namn af Nacka, samt förenande till en kommun med enahanda namn, hvilka nu äro upptagna dels inom Siklaö socken, dels såsom tillhörande Nacka och Erstaviks kapellag inom Brännkyrka socken, äfvensom om Siklaö sockens uteslutande ur jordeboken; varande dessa åtgärder anbefalda att vidtagas samtidigt dermed, att den ofvan öfvermälda kyrkliga förändringen träder i verkställighet;

den 10 oktober 1884 om öfverflyttning i kyrkligt och kommunalt hänseende samt i jordeboken af 1 mantal Frebbenbo N:o 1 från Valö till Forsmarks socken, dervid dock är att iakttaga, att öfverflyttningen icke får ega rum förr än från och med året näst efter det, då ett visst uppgifvet lån af Valö församling guldlits;

den 13 februari 1885 om öfverflyttning såväl i kyrkligt och kommunalt hänseende som i jordeboken af $\frac{1}{8}$ mantal Norrbyvåle N:o 1 och $\frac{1}{4}$ mantal Gåsbiten N:o 1 från Ytter-Jerna till Öfver-Jerna socken; samt

den 17 juli 1885 om öfverförande såväl i kyrkligt och kommunalt som i administrativt och judicielt hänseende af tomten Pihludden N:o 1, förr kallad Tullhustomten, från Solna socken och Danderyds skeppslag till Stockholms stad och Kungsholms församling.

Af öfriga utaf förenämnda komité väckta förslag hafva åtskilliga ogillats, men de allra flesta vänta ännu på att varda med slut afhulpna.

Efter utgifvandet af kartor öfver Sotholms, Svartlösa och Öknebo härad har *ekonomiska kartverket*, hvad länet beträffar, för någon tid afstannat. Det *geologiska kartverket* har så långt fortskridit, att efter utgifvandet af kartbladen Björn, Forsmark, Öregrund, Svartklubben och Norrtelge, hvilka för närvarande äro

under tryckning, samt Alunda, Grisslehamn och Penningby, angående hvilka undersökning som bäst pågår, samtliga de detta verk tillhörande, länet rörande kartor utkommit.

Dessutom hafva utgifvits, under fjolåret en karta öfver Uppland och Södertörn af Doktor J. M. Larsson på P. A. Norstedt & Söners förlag samt under innevarande ar en karta öfver Stockholms län ensamt, fran Generalstabens litografiska anstalt.

2. Invånare.

Angående *folkmängden* hänvisas till bilagda **tabell N:o 1**. Då densamma för år 1880 enligt mantalslängderna utgjorde 146,918 personer, visar det sig nu, att den stigit till 148,368. Folkökningen utgör således allenast 1,450 personer, ett vida mindre antal än som under någon af de fyra sista perioderna förekommit.

Öfver den vid slutet af år 1885 i de särskilda fögderierna *mantalskrifna befolkningen* lemnas en öfersigt i följande tabell:

	Mankön.	Qvinkön.	Summa.
Svartsjö fögderi	6,451	6,554	13,005
Vestra fögderiet	10,322	10,912	21,234
Norra Roslags fögderi	14,648	15,049	29,697
Mellersta Roslags fögderi	10,161	10,742	20,903
Vaxholms fögderi	9,856	10,332	20,188
Södertörns fögderi	16,434	17,202	33,636
Summa	67,872	70,791	138,663

Alldenstund samtliga fögderierna, med undantag af Södertörns, numera utgöras af andra områden än enligt den gamla fögderiindelningen, kan en jemförelse emellan folkmängdsförhållandena i hvart fögderi för sig vid slutet af den förra perioden och den, som sist tilländagätt, endast i afseende på detta fögderi ega något intresse. Då *tillökningen* i det nämnda fögderiet utgör blott 429 personer, är den således redan der liten nog, men dock ojemförligt mycket mindre i de öfriga fögderierna, der den sammanlagdt ej når högre siffra än 62.

I samtliga städerna, utom Sigtuna, der folkmängden minskats med 21 personer, har tillväxt egt rum;

i Öregrund med.....	33
» Södertelge »	280
» Norrtelge »	439
» Östhammar »	11
» Vaxholm »	217 950

hvidan städernas folkmängd ökats med 959 personer.

Vid *Sundbyberg* uppgick folkmängden vid 1885 års slut till 1,110 personer.

Till den ringa folkökning, som af de anförda siffrorna ådagaläggas, kan svårigen någon annan orsak angifvas, än den kända inflyttningen från landsbygden till de större städerna, enär under perioden hvarken utflyttning till främmande land i någon större omfattning egt rum — den i förra berättelsen särskildt omnämnda utflyttningen från Norra Roslags fögderi till Nordamerikas För-

enta Stater uppgifves till och med vara i aftagande — eller någon egentlig farsot förekommit, om också spridda fall af smittosamma sjukdomar såsom nerv- och skarlakansfebrar, difteri, smittkoppor m. m. icke uteblifvit, och ej heller några egendommeligheter i afseende på giftermälens antal eller nativitets- och mortalitetsförhållanden äro att omförmäla.

7 *civila äktenskap* hafva under perioden ingåtts, af hvilka 1 afslutats inför kronofogden i Svartsjö fögderi, 2 inför kronofogden i Vestra fögderiet, 2 inför kronofogden i Mellersta Roslags fögderi, 1 inför kronofogden i Vaxholms fögderi och 1 inför kronofogden i Södertörns fögderi.

Den *religiösa rörelsen* säges på sina ställen fortgå såsom förut, på andra åter hafva betydligt tilltagit. Mera allmänt än förr hafva bönehus blifvit i socknarna uppförda, i hvilka bönehus af kolportörer och andra kringresande lekmän hallas andliga föredrag, och der sammankomsterna äro ända till trängsel besökta, under det att åhörarekretsen i kyrkorna genom den tilltagande likgiltigheten för den allmänna gudstjensten blifver alltmer fatalig. Med åtskilliga sådana bönehus äro äfven skolor för barnundervisning förenade.

De vanligast förekommande sekterna äro baptister och metodister; äfven finnas sådana som omfatta den s. k. Waldenströmska åskådningen, hvarförutom i länets nordligaste fögderi mormonismen lär hafva anhängare. Utträde ur statskyrkan är dock ovanligt. På sista tiden har äfven Frälsningsarmén sökt utbreda sina läror inom länet, men hittills, såsom det uppgifves, endast med vexlande, för att icke säga tvifvelaktig framgång.

Hvad den *ekonomiska ställningen* inom länet beträffar, har den, från att under periodens båda första år hafva varit nöjaktig, i Norra Roslags fögderi till och med synnerligen tillfredsställande, derefter mer eller mindre försämrats, hufvudsakligen genom de svårigheter, jordbruksnäringen iråkat.

Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande har heller icke tvekat att uti det svar, Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande haft att afgifva på de frågor, hvilka innevarande ars i näder tillsatta ekonomiska komité till besvarande framställt, uttala den åsigt, att trycket på jordbruket såväl som öfriga näringar, särskildt fraktfarten, såvidt dertill användas segelfartyg, är ganska kämbart. Egentliga anledningen härtill är svar att angifva, men, på sätt Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande till förenämnda komité jemväl anført, torde såsom bidragande orsaker, beträffande särskildt jordbruket, få anses, att, utom det att köpeskillingen för jordbruksfastighet stundom varit högre, än som stått i rätt förhållande till egendomens afkastning under medelgoda år och rådande medelhöga pris å landtmannaprodukter, köparen börjat och fortsatt sin landbruksrörelse utan tillräckligt kapital och

tillgång till det förlag, rörelsen för att blifva vinstgifvande kraft, samt att landtbrukaren för upplånade medel i allmänhet måst erlægga dryg ränta, hvilka förhållanden under de senare åren desto mer inverkat menligt på det ekonomiska tillståndet, som priset å jordbruksalster högst väsentligt fallit, under det produktionskostnaden, redan förut hög, icke kan anses hafva i nämnvärd mån förminskats, och lär det prisfall å jordbrukets produkter i viss mån få tillskrifvas utländsk konkurrens. I sin mån upplysande är äfven, att antalet lagsökningar och konkurser i länet under perioden alltjemt varit i stigande, om man undantager lagsökningarnas antal år 1883; att konkursgäldenärerna företrädesvis varit handlande och sådane mindre jordbrukare, som med jordbruket förenat skeppsrederi; samt att vid exekutiv försäljning å landskansliet af utmäta och till konkurs afträdda fastigheter den erhållna köpeskillingen oftare understigit än öfverstigit såväl taxeringsvärdet, som det fastigheterna af utmätningsmannen åsatta värde.

Ehuru väl till följd af nu rådande ekonomiska förhållanden den egentliga arbetsbefolkningen för närvarande innehar en jemförelsevis bekymmerfri ställning, visar isynnerhet den yngre, dugande delen af denna befolkning flerstädes en benägenhet att alltmera undandraga sig det tunga jordbruksarbetet och bereda sig lättare, mera inbringande sysselsättningar; — en olägenhet för jordbrukaren, i ett fögderi, det Vestra, så mycket större som befolkningen der visat sig vara på långt när ej tillräcklig för jordens skötsel.

Förhållandet emellan husbönder och tjenare uppgifves icke vara detsamma som förr, ofta rubbadt, som det är, af de täta flyttningarna. Oaktadt sina nu för tiden ganska höga löner, hvilka skulle göra det möjligt för dem att afsätta något för kommande dagars behof, visa tjenarne fortfarande ringa lust därför, men så mycket mer att förlösa sina tillgångar på grannlåt och fina kläder.

Gifvet är, att under tider af ekonomiskt betryck *byggnadsverksamheten* i viss mån skall afstadna, dock hafva äfven under denna period, förutom skolhus, vittnande om det stigande intresset för folkskolans utveckling, åtskilliga andra nybyggnader kommit till stånd. De mest betydande af dessa äro ett prydligt jernvägshotell vid Rimbo, inrymmande jemväl tingslokal för Sjuhundra härad, samt två större ladugårdar, den ena å Hjortsberga egor i Vårdinge socken af sten med inredning hufvudsakligen af cement och jern för 200 kreatur, den andra, ännu ej fullt färdig, vid egendomen Skäfve i Öfver-Jerna socken af kalk och sand, blandad med skuren halm, med inredning af cement och trä för minst 100 kreatur. Derjemte har å Ornö uppförts ny kyrka af trä, som brandförsäkrats till 15,000 kronor. I vissa delar af

länet, såsom vid Sundbyberg, Dalarö, Årstadal, äfvensom stränderna af Lidingsö, Bo och Vermdö socknar, der sommarvillor i mängd uppföras, kan byggnadsverksamheten sägas hafva fortgått oafbrutet; i Mellersta Roslags fögderi, särskildt å utgårdarne till några der belägna större egendomar, likasom i städerna Södertelge och Vaxholm har den till och med varit liflig.

I afseende å *lyggnadssättet* torde något mera icke vara förtjent af omnämnande, än att ladugårdshusen till och med af mindre jordbrukare ganska allmänt börja att uppföras af sten. Till taktäckning användes tegel samt spiller eller spån, äfvensom papp. Halmtak blifva mer och mer sällsynta.

I sitt sätt att kläda sig börjar allmogen söka hålla jemna steg med den anspråklösare delen af herreklassen. Hemväfda tyg till kläder förekomma dock ännu. Särskildt i Sorunda socken — den enda socken i länet för öfrigt, der folket ännu begagnar nationaldräkt, hvilket emellertid ej sker oftare än vid högtidliga tillfällen och någon gång i hemmen af äldre personer, — samt i Öknebo härad äro hemväfda tyg mera i bruk än fabriksstyg. *Lefnadssättet*, å hvilket, såväl som på födoämnenas beskaffenhet, fordringarna uppgifvas hafva blifvit å vissa orter betydligt stegrade, torde i allmänhet ännu vara enkelt nog. Kaffe förtäres dock ända till öfverflöd.

Bruket af bränvin, vin och öl uppgifves deremot hafva på den senare tiden något aftagit, särdeles i hemmen. Anledningarna härtill hafva varit dels Goodtemplar-Ordens verksamhet, hvarigenom *nykterhetsrörelsen* på sina ställen vunnit stor utbredning, dels äfven försvårade tillfällen att åtkomma de ifrågakvarande dryckesvarorna.

Endast ett fåtal församlingar sakna numera *sockenbibliotek*, hvilka anlitas stundom mer, stundom mindre. De flesta såväl provins- som hufvudstadstidningar äro derjemte spridda bland länets innevanare, hos hvilka lusten för denna slags läsning är i starkt tilltagande. De allmännast lästa *tidningarna* torde vara desamma som i sista berättelsen blifvit uppräknade.

Något *folknöje*, som kunnat undantränga dansen eller ens är dermed att jemföra, finnes icke. Lekar ute i fria luften förekomma äfven sommartiden.

Sedan af de vid förra periodens slut kvarstående fyra frivilliga *skarpskytteföreningarna* de i Roslags-Bro och Österhaninge socknar varande föreningarna upplösts, finnas numera inom länet endast två dylika föreningar, nemligen i Södertelge samt Gustafsbergs och Vermdö skarpskytteförening.

I stället hafva i Österhaninge, likasom äfven i Bromma socken uppstått skytteföreningar; varande för den i Bromma, under namn af Sundbybergs skyttegille bildade, stadgar af Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande fastställda.

3. Näringar.

A) **Jordbruk** och B) **Boskapsskötsel**. För dessa ämnen redogöres utförligt af länets hushållningssällskap, hvarför Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande tillåter sig att till nämnda sällskaps berättelse härom hänvisa.

Enligt de *allmänna omdömen*, som Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande på grund af uppgifter från de särskilda fögde-

rierna uti de årliga årsväxtberättelserna uttalat, har skörden varit: 1881 vida under medelmåttan, 1882 god, 1883 under medelmåttan, 1884 god och 1885 medelmåttig.

Skörden i *korntal* har, enligt den af Statistiska Centralbyrån gjorda beräkning, för de särskilda åren utfallit sålunda:

År.	Hvete.	Råg.	Korn.	Hafre.	Bland-säd.	Ärter.	Vicker.	Potatis.
1881.....	4.0	5.2	7.3	6.5	6.7	6.0	5.6	6.5
1882.....	7.4	6.9	7.4	7.6	7.5	7.4	7.1	6.6
1883.....	4.8	5.7	6.3	6.4	6.7	5.6	6.1	3.9
1884.....	7.9	7.2	7.2	8.0	7.8	7.3	7.4	7.4
1885.....	8.1	7.5	6.2	6.4	6.8	6.9	6.3	7.5

Handelsprisen ä de vanligaste sädesslagen hafva stått i ett ungefärligt förhållande till de årliga markegångsprisen, utom de senare åren, då de ofta understigit dessa, som under perioden varit bestämda på sätt följande tabell angifver:

Südesslag.	1881.	1882.	1883.	1884.	1885.
1 kubikfot hvete..... kr.	3.67	3.37	3.00	2.65	2.30
1 " råg..... "	2.94	2.13	2.00	1.90	1.70
1 " korn..... "	2.34	1.85	1.80	1.80	1.65
1 " hafre..... "	1.40	1.18	1.15	1.20	1.15
1 " bland-säd..... "	1.87	1.51	1.47	1.50	1.37
1 " ärter..... "	3.50	2.93	2.93	2.70	2.54

Priset a potatis har varit underkastadt den ovanligt stora vaxlingen emellan 2 kronor och 6 kronor 50 öre per tunna om 6 kubikfot.

Den årliga förbrukningen för hvarje fullvuxen person kan uppskattas till öfverhufvud 2½ å 3 tunnor spanmål och 3 tunnor potatis. Produktionen häraf inom länet är emellertid icke allena tillräcklig att fylla invånarnes eget behof af dessa alster, utan lemna äfven tillgång till afsalu.

Likasa medgifver äfven fodertillgången försäljning, som dock i de hufvudstaden närmast liggande socknarna numera ofta inskränkes till åtagna leveranser för regementenas och de Kungl. Hofstallens behof. Landtmännen, äfven de med mindre landbruk försedde, börja nemligen mera allmänt än förr att använda sitt foderförråd till förmån för ladugårdskötseln, inseende att utan en noggrann tillsyn äfven af denna näringgren jordbruk icke kan med framgång bedrifvas.

I fråga om brukningsättet uppgifves från Norra Roslags fögderi odlingen af foderväxter för uppdrifvande af ladugårdsafkastningen hafva blifvit allmän äfven bland allmogen. I öfrigt har annan anmärkningsvärd förändring ej inträffat, än att å åtskilliga större egendomar, med anledning af de låga prisen å hvete och råg, mera varsåd odlats än vanligt.

Artificiella gödningsämnen användas ofta i rätt stor skala, men hufvudsakligen endast å de större egendomarne. Hos allmogen är annat gödningsämne än den vanliga kreaturspillningen föga i bruk. Genom anläggning af större afloppsdikey och täckdikey har likväl äfven allmogens jordbruk mångenstädes förbättrats.

Trädgårdsskötseln inom länet befinner sig i olika delar deraf på en väsentligt olika ståndpunkt. I Färentuna härad, derifrån afsättning eger rum på hufvudstaden af alla slags trädgårdsprodukter, icke blott från de större egendomarne, utan äfven från mindre hemman och lägenheter, säges den göra betydliga framsteg. I Sotholms härad lærer den hafva något uppdrifvits och i Vestra fögderiet fortgå trädgårdsanläggningarna hos allmogen och lägenhetsinnehafvare alltjemt, om icke i större skala, dock på

ett beaktansvärdt sätt, hvarjemte vid åtskilliga indragna boställen sadana anläggningar påbörjats till följd af bestämmelser derom i kontrakten. Beträffande länet i öfrigt kan man säga att trädgårdar tillhöra herrgårdarna, der icke en och annan folkskola försetts med en mindre s. k. skolträdgård.

Emellertid har sedan år 1881 varit anställd en af hushållningssällskapet aflönad länsträdgårdsmästare, som varit mycket anlitad.

Nya sädesslag hafva icke odlats eller blifvit införda under perioden.

Offentliga understöd för missväxter eller af annan anledning hafva icke lemnats eller erfordrats. Nagon tids anstand med arrendets erläggande för år 1885 har dock blifvit några krono- arrendatorer beviljad.

Intresset för förbättrande af djurraserna synes alltmera vakna. Otvifvelaktigt har härtill, hvad särskildt hästar beträffar, bidragit den af såväl statsmedel som anslag från hushållningssällskapet och ett för hvarje år under perioden af länets landsting fortfarande anvisadt belopp af 1,500 kronor understödda anordningen med årliga besigtningmöten för prisbelönande af andra hästar än hingstar af ädelt slag, hvilka möten numera hallas å sju ställen inom länet; men äfven hafva genom försorg af enskilde, som isynnerhet till de större godsen inköpt tjurar och qvigor af ädlare ras, verksamma matt och steg uti det ifrågavarande hänseendet vidtagits. Bland salunda inköpta djur nämnas djur af ostfriesisk, ayrshire- och allgauer-ras. Hafva, sasom allmänt erkännes, anslagen för befrämjande af hästafveln visat ett godt resultat, torde det få antagas, att, sedan nu äfven prisbelöning af tjurar börjat ega rum, boskapsrasens förbättring likaledes är att förvänta.

Såsom af det föregaende redan framgår, har omsorgen om boskapskötseln ingalunda minskats, utan kan denna näringgren sägas vara omfattad med intresse, delvis äfven af allmogen. I anledning häraf har under år 1885 af hushållningssällskapet anstälts en länsmejerist, hvars biträde redan ofta pakallats. Flere mejerier hafva under perioden anlagts; i Norra Roslags fögderi synnerligast i Närdinghundra härad samt inom länet i öfrigt vid Norrby i Munsö socken, vid Lovisedal i Rö socken, vid Berga i Vesterhaninge socken, vid Ludvigsberg i Muskö socken, vid Edesnäs i Utö socken, vid Backa i Öfver-Jerna socken och vid Vasa i Vestertelge socken; lärande mejeriet vid Lovisedal drifvas i jemförelsevis ganska stor skala. Mjölkuopsamlingsställenas antal har ökats och sådana numera äfven tillkommit i Lyhundra härad, hvarjemte från egendomarne Ekebyholm i Rimbo socken och Beateberg i Rö socken, till följd af de numera lättade kommunikationerna i dessa trakter, direkt med bantåg försändas mjölk och grädde till Stockholm.

För befordrande af fjäderfäskötseln har under år 1885 bildat sig ett bolag, »Aktiebolaget Svenska afvelshönsriet», som vid lägenheten Loviselund i Sollentuna socken inrättat ett höns- seri. Dess verksamhet afser inköp och spridande af afvelsdjur utaf höns, ankor, gäss och kalkoner samt försäljning af ägg till kläckning. Hos bolaget hafva redan requirerats 20,000 ägg och requisitionerna å djur äro så stora, att bolaget ej för närvarande ser sig i stånd att effektuera alla beställningar.

Vid jemförelse af periodens pris å kreatur och ladugårdsprodukter med dem, som under förra perioden voro gällande, visar det sig, att prisen a såväl kreatur som dylika produkter i allmänhet något nedgatt. Allmänt torde de hafva varit;

å *kreatur*: en arbetshäst 300 à 350 kronor, ett par oxar 350 à 390 kronor, en tjur om två år 90 à 100 kronor, en ko 75 à 90 kronor och ett får 10 à 12 kronor, samt

å *ladugårdsprodukter*: en kanna oskummad mjölk 20 à 25 öre, en kanna skummad mjölk 10 à 12 öre, ett skålpund färskt smör 65 à 80 öre, en centner kött 20 à 25 kronor, en centner fläsk 25 à 30 kronor och ett tjog ägg 75 öre à 1 krona.

I fråga om kreatur hafva de högsta prisen betalats i Norra Roslags fögderi och beträffande ladugårdsprodukter i Södertörns fögderi.

Såsom *afsättningsort* anses Uppsala för en del af länet fortfarande hafva företrädare framför Stockholm, hvarjemte från Norra Roslags fögderi landtmannaprodukter äfven afsättas i Gefle.

Af *kreaturssjukdomar* har länet under perioden icke på annat sätt hemsökts, än att mjeltbrand utbrutit bland boskapen vid en och annan egendom. Genom i tid vidtagna kraftiga åtgärder har emellertid förhindrats, att någon kreatursfarsot deraf uppkommit.

Den verksamhet, *statens landbruksingeniörer* utöfva, har under de sista åren mer och mer tagits i anspråk inom länet ej endast af större godsegare utan äfven af ett år från år ökadt antal till allmogeklassen hörande jordbrukare. Såsom bevis härför kan anföras, att då Stockholms och Södermanlands län ända till slutet af år 1883 utgjorde ett distrikt för en landbruksingeniör, hafva under tiden derefter två ingenjörer varit sysselsatta med utförandet af de arbeten, som förekommit endast inom Stockholms län.

Under de tvenne år, 1884 och 1885, som nuvarande landbruksingeniören tjenstgjort inom länet, hafva planer till *jordförbättringar* för olika agronomiska ändamål af honom uppgjorts på en sammanlagd areal af 5,303 hektar eller 10,742 tunnland, deraf

för afdikning af kärrmarker för beredning till odling...	4,192 hektar
» sjösänkning och derigenom vunnen mark.....	55 »
» omläggning af åker genom öppna och täckta diken....	1,056 »
Summa 5,303 hektar.	

Såsom det synes, har landbruksingeniörens verksamhet i väsentlig mån tagits i anspråk för höjande af den gamla åkerjordens afkastning genom en fullständigare afdikning. I stället för den bristfälliga torrläggningen till 2 à 3 fots djup, sänkes grundvattnet i åkerjorden numera gerna till 4 fots djup. För att vinna detta mål hafva betydliga kostnader nedlagts på fördjupning och utvidgning af de äldre afloppsdikena.

De största förbättringsarbetena utgöras dock af kärr- och mossmarkers afdikning för beredning till odling. Af dessa arbeten hafva under de två sista åren i perioden dels följande, med lån från odlingslånefonden å tillhoppa 188,100 kronor understödda företag blifvit fullbordade, nemligen:

sänkning af sjön Trehörningen i Huddinge socken, genom hvilket företag 127.5 hektar öfversvämmade marker, tillhörande godsens Hörningsnäs, Fullersta, Balingsta, Stufsta med flere, vunnits för odling;

upprepning af vattendraget från Jakobsbergs och Viksjö egor i Jerfälla socken till Spånga jernvägsstation i Spånga socken, hvarigenom för odling vunnits 145 hektar vattenskadade marker, belägna å egorna till hemmanen Viksjö, Jakobsberg, Kalfshälla, Väddesta, Barkarby m. fl.;

upprepning af Nederängs- och Sneåarna genom Vidbo socken, hvarigenom 195 hektar sankt belägna och öfversvämmade

marker, tillhörande hemmanen Nederäng, Karby, Velamby, Storbol, Gålma m. fl., blifvit torrlagda och förbättrade;

afdikning af sankt belägna marker till hemmanen Johannisberg, Gottröra, Håsta, Lindberga m. fl. i Gottröra, Närtuna och Skepptuna socknar, genom hvilket afdikningsföretag 246 hektar lågt belägna marker torrlagts och gjorts odlingsbara; samt

afdikning af kärr och mossar till hemmanen Bermö och Österby i S:t Pers socken, omfattande en vidd af 20 hektar;

dels äro åtskilliga under utförande, såsom:

sänkning af sjöarne Lommarn, Ludden, Malstasjön och Frötuna kyrksjö, hvarigenom en areal af 876 hektar öfversvämmade och vattenskadade marker komma att torrläggas och göras tjenliga till odling inom Malsta, Estuna, Frötuna, Husby-Lyhundra och Skederids socknar;

afdikning af kärr- och mossmarker till hemmanen Kåtorp, Linderis, Häfverö, Buska m. fl. i Häfverö socken, hvarigenom 187 hektar komma att vinnas för odling;

upprepning af Tarfån i Husby-Långhundra socken, genom hvilket företag 134 hektar öfversvämmade odlingsmarker af bästa beskaffenhet, belägna å egorna till Tarfs by, Åby, Lockstaholm, Hjelmsta m. fl. hemman, komma att tillgodogöras; samt

upptagning af afloppsdiket från kärrmarken Stangan, tillhörande byarna Neder-Söderby, Trollsta och Norr-Rangsta i Sorunda socken, hvarigenom 58 hektar komma att torrläggas; varande för de fyra sistnämnda företagen redan beviljadt låneunderstöd till sammanlagdt belopp af 212,700 kronor;

dels slutligen hafva planer till flere större och mindre afdiknings- och sjösänkingsföretag blifvit uppgjorda samt förberedande åtgärder vidtagna att bringa arbetena till utförande.

Lägges härtill, att under perioden utan understöd af allmänna medel äfven fullbordats det företag, hvarigenom de s. k. Sorunda dyar torrlagts, dervid vunnits odlingsbar jord till en vidd af omkring 420 hektar, så framgår ovedersägligen, att länets jordbrukande befolkning utvecklar en berömvärd verksamhet för att höja jordens produktionsförmåga och förvandla de sankta och ringa afkastande kärrmarkerna till fruktbarande fält.

Hvad *stängselväsendet* angår, uppgifves bruket af gärdesgårdar hafva inom Södertörns fögderi i nämnvärd grad aftagit. Från andra håll meddelas, att det är sällsynt att påträffa gärdesgårdar vid herrgårdarna inom egorna, men att någon inskränkning i deras begagnande af allmogen deremot icke kan förmärkas. Särskildt å Vermdön och Ljusterön lära de finnas i stor mängd och, såsom det vill synas, till öfverflöd.

17 *hushållningssällskapen* finnas fortfarande och hafva jemte Kungl. hushållningssällskapet verkat inom länet.

Inalles 75 lärningar emellan 21 och 25 års ålder hafva under perioden genomgått länets *landbruksskola* vid Hesselby i Spånga socken eller 14 år 1881, 16 år 1883 samt 15 hvar ett af de öfriga åren. De hafva undervisats af föreståndaren såsom förste lärare, en underlärare, och en extra lärare i veterinärkunskap och hofbeslagslära, samt de fleste efter afgang antagit rättareplatser. Endast några få hafva emottagit eget jordbruk. Helsotillståndet vid skolan har varit tillfredsställande.

Dagsverksprisen hafva varit och äro ungefär desamma, som i förra berättelsen angifvas, hvaremot medelvärdet af kost och lön numera torde kunna beräknas, för en dräng till omkring 375 kronor och för en piga till omkring 260 kronor.

C) **Skogshushållning** jemte D) **Rofdjurs utödande**. Skogsstyrelsens årsberättelse om skogsväsendet m. m. lemna i dessa hänseenden företrädesvis upplysningar.

Skogsstaten inom länet utgöres af en ordinarie med och fyra extra jägmästare utan lön, af hvilka senare blott två tidtals tjänstgöra. Till den bevakande skogspersonalen räknas en ordinarie kronojägare för Lofö kronopark och Färentuna härad i öfrigt, med boställe å kronoparken, samt en extra kronojägare för öfriga delar af länet. Båda kronojägarna, likasom de för de fyra häradsallmanningarna antagne fyra ordinarie skogvaktarne, åtnjuta en hvar i lön 500 kronor, som, hvad skogvaktarne beträffar, utgår i penningar endast såsom tillskott, i händelse uppskattningsvärdet å de dem anvisade boställena skulle understiga nämnda belopp.

Häradsallmanningarna stå under skogsstatens vård och förvaltning, men handhafvas deras angelägenheter i öfrigt, särskildt vårdnaden om *allmänningsskassorna*, utaf valda allmänningstyrelser; varande kassornas behållning vid periodens slut:

Långhundra härads	4,551,65.
Seminghundra "	6,236,10.
Erlinghundra "	2,957,52.
Kronor 13,745,27.	

För Sollentuna häradsallmanning finnes icke någon allmänningsskassa, enär behållna inkomsten för den å auktion försålda virkesafkastningen å berörda allmanning fördelas på mantalet.

Skogstillgången inom länet är, hvad enskildes skogar beträffar, ganska olika. Särskildt i Färentuna härad hafva endast ett fåtal hemman skog till husbehof. Inom Södertörns fögderi anses den ännu motsvara ortens behof, helst afverkningen der på senare tiden lärer hafva aftagit. Mångenstädes anlitas dock skogen så hårdt, att med skäl kan befaras, det *öfverafverkning* eger rum, och fullständig skogssköfning är heller icke utan exempel. I Vestra fögderiet uppgifvas häradsallmanningarna vara de egentliga skogarna. Å dessa verkställes årlig afverkning, hvarefter det afverkade virket säljes å offentlig auktion, der emellertid endast häradsbor ega göra inrop.

Har sålunda, å ena sidan, skog i myckenhet huggits, så hafva, å andra sidan, också verksamma åtgärder för *skogstätterväxten* blifvit under de senare åren vidtagna, i synnerhet å de större egendomarne, såväl genom en ordnad fröställning för sjelfsådd — vissa fröträd hafva nemligen vid afverkningarna kvarlemnats — som genom skogsodling, hvarvid plantskolor flerstädes blifvit anlagda. Å de skogar, der ordnad skogsskötsel blifvit införd, och bland hvilka särskildt må nämnas skogarne vid Hargs, Forsmarks, Gimo och Skebo bruk, sker afverkning i allmänhet genom trakthuggning, hvarjemte verkställes gallring och rensningshuggning. Å allmogens och mindre egendomssegares skogar är skogsskötsel mera sällsynt.

För väckande af intresse för skogsodling har under flere år *undervisning i skogssådd och plantering* på hushållningssällskapets bekostnad egt rum. För år 1885 har landstinget beviljat 1,000 kronor samt hushållningssällskapet 500 kronor för skogsodlingens befrämjande inom länet; och har med användande af dessa medel, som innevarande års landsting för sin del bestämt skola utgå i ytterligare fem år, anstälts en plantör, som kostnadsfritt lemna råd samt, efter requisition hos hushållningssällskapets förvaltningsutskott, äfven utför skogsodlingsarbete,

då frön och plantor, i mån af tillgång, likaledes utan afgift erhållas af sällskapet. Tillfälle för folkskolbarnen att inhemta kännedom om skogsodling finnes vid de på skilda håll inom länet och flerstädes i närheten af folkskolorna anlagda centralplantskolor, men särskild undervisning, såsom förut vid de af hushållningssällskapet för sådant ändamål under de senare åren anordnade skogsodlingsföretag, lemnas dem numera iallmänheticke.

Af *ångsågarne* hafva de vid Skebo, Käppala och Utö fortfarande varit i verksamhet, en vid Broby i Söderby-Karls socken befintlig blifvit genom våldel förstörd, samt den vid Römshol för sågning af virke förut nyttjade lokomobil flyttats till Nors lastageplats i Roslags-Bro socken, hvarjemte följande nya dylika inrättningar tillkommit under perioden, nemligen vid Skeppsmäyra i Vätö socken, vid Nyfors f. d. pappersbruk i Tyresö socken, vid Malmsjö i Grödinge socken, vid Lundby i Sorunda socken samt dessutom vid Smedby och Margretelund i Öster-Åkers socken och Östanå i Roslags-Kulla socken.

Utskeppning af bräder och plank till utrikes ort har fortfarande egt rum från Utö och Skebo.

Prisen å skogsprodukter i afverkningsorten hafva i några afseenden förändrats och kunna anses hafva utgjort under perioden:

för	1 fann björkved	12	å	15	kronor
"	1 " alved	10	å	11	"
"	1 " barrved	8	å	10	"
"	1 sågstock med 9 tums topp	3	å	5	"
"	1 byggnadstimmer med 7 tums topp	2	å	3	"
"	1 tolt plank	14	å	17	"
"	1 " bräder	7	å	9	"
"	1 läst kol om 12 tunnor	7	å	9	"
"	100 st. rensad stör	3	å	4	"
"	100 " klufven gärdsel	4	å	5	"
"	1,000 " takspiller	3	å	3,50	"
"	100 " näfver	1,50	å	1,75	"

Af *skogseld*, uppkommen deraf, att ett svedjeland under stark torcka blifvit antändt, ödelades under år 1882 omkring 30 tunnland å Söderby skog i Österhaninge socken. Öfriga skogseldar, som förekommit, hafva ej varit af nämnvärd betydelse. De flesta hafva förorsakats af vårdslöshet vid svedjande eller öförsigtighet vid upptändande af eld eljest ute å marken.

Rik tillgång till *torftägt* finnes inom Vestra fögderiet, hvars torfmossar lära vara af yppersta slag. Det oaktadt beredes brännstoff icke mer än på ett ställe i länet, nemligen vid Jerna torffabrik å den s. k. Logsjö mosse i Ytter-Jerna socken. Tillverkningen derstädes, som från början var afsedd att inom orten fylla behovet af brännmaterial, enär en större del kringliggande hemman äro nästan skoglösa, afsattes numera i hufvudstaden, derifrån försäljning sker till olika delar af landet. Af någon större betydelse synes fabriken dock ej vara.

Äfven under den nu tilländagångna perioden hafva betalats *skottpenningar* för dödande af räf, höns- eller dufhök samt uf, nemligen för 3,243 räfvar 9,729 kronor, 5,022 hökar 9,946 kronor och 643 ufvar 1,220 kronor 50 öre, till hvilka skottpenningar landstinget för hvarje år förslagsvis anvisat medel. Som emellertid dessa förslagsanslag, utgörande för hvarje år 2,500 kronor, ständigt, men isynnerhet de båda sista åren, visat sig vara otillräckliga, hvadan de måst icke obetydligt öfverskridas,

har innevarande års landsting beslutat att efter den 31 sistlidne oktober i afseende på råf och efter detta års utgång i fråga om hög och uf skottpenningar icke vidare skola utgå. Skottpremie för kråka efter 10 öre har af hushållningssällskapet utbetalats under hela perioden, men numera upphört.

E) Bergs- och brukshandtering samt F) Fabriker, manufakturer och handverk. Angående dessa ämnen afgifver Kommerskollegium ärberättelser, till hvilkas innehåll torde få hänvisas.

Jernmalmsbrytning har under perioden egt rum endast i Norra Roslags fögderi i de vid Barkö, Björsta, Norrskedika, Vigelsbo och Gåsvik varande grufvor, men fastän grufdriften vid Utö grufvor, på sätt redan i förra berättelsen omförmäles, upphört, har dock årligen derifrån utskeppats omkring 170,000 centner jernmalm.

I masugnen vid Bennebol, förutom hvilken det nämnda fögderiet har tre andra *masugnar*, har tackjernstillverkningen tills vidare blifvit instäld.

Egentlig *bruksrörelse* bedrivnes i samma fögderi numera, sedan smidet vid Forsmarks bruk blifvit nedlagdt, blott vid Harg och Skebo, men derjemte äfven vid Rånäs i Mellersta Roslags fögderi, hvars stångjern fortfarande på grund af ett äldre, ännu gällande leveranskontrakt lär stå ganska högt i pris.

Kalkstensbrytning och kalkbränning har hufvudsakligen försiggått inom Södertörns fögderi vid Karta kalkbruk, för hvars räkning användts en jernväl vid Liljeholmen anlagd brännugn.

Quarts och fältspat brytas fortfarande vid Ytterby a Resarön i Öster-Åkers socken.

Stenhuggeri drifves i ganska stor skala å hemmanet Stockbys egor i Sänga socken, der Stockholms stad under år 1884 inköpt ett område af omkring sex tunnland för tillgodoseende af sitt behof af granit, som der anträffats af utmärktaste beskaffenhet och, huggen till socklar, trottoir- och kajsten m. m., i prämar fraktas till hufvudstaden. Arbetspersonalen å platsen utgör för närvarande 120 man och tillverkningsvärdet uppgick för år 1885 till omkring 75,000 kronor. För arbetarne är sörjdt genom ändamålsenliga bostäder, hvarförutom staden låtit uppföra ett särskildt skolhus för barn, i åldern att besöka småskolan.

Tegeltillverkningen har under perioden varit af en högst betydande omfattning, hvilket framgår såväl af antalet tegelbruk: i Svartsjö fögderi 13, i Vestra fögderiet 8, i Mellersta Roslags fögderi 2 och i Vaxholms fögderi 4, hvartill komma åtskilliga, till antalet ej uppgifna tegelbruk i Södertörns fögderi, och 3 dylika bruk å Södertelge stads område, som af beloppet tillverkad tegel och uppgifvet tillverkningsvärde. Så förmäles tillverkningen under år 1885 hafva uppgått vid Bockholms-Sätra i Ekerö socken till 5,600,000 stycken tegel och vid Hillesviken i Hilleshögs socken till 2,700,000 stycken samt tillverkningsvärdet för samma år vid samtliga tegelbruken i Södertörns fögderi hafva utgjort 272,505 kronor. I anseende dertill att byggnadsverksamheten i hufvudstaden, hvilken väl får anses hafva föranlett de flesta tegelbrukens uppkomst, på sista tiden blifvit ej obetydligt hämmad, lærer dock en del af tillverkningen mångenstädes ligga inne osäld.

Löfholmens ammoniakkrutfabrik har under perioden upphört med sin verksamhet, hvadan *sprängämnesfabrikerna* inom länet, alla belägna i Stockholms närhet, numera äro tre.

Af andra slags *fabriker* finnas, utom porslinsfabriken vid Gustafsberg samt åtskilliga fabriker i Södertelge, bland hvilka

aktiebolaget Atlas' filialverkstad för tillverkning af jernvägsmateriel m. m. sysselsätter 83 och en tändsticksfabrik 86 arbetare, en sprutfabrik vid Brännudden i Vermdö socken, två sämskfabriker vid Lilla Björknäs i Bo socken och Vättinge i Tyresö socken, en rullgardinsfabrik vid Jerfva i Solna socken, en filt-hattfabrik vid Kratsboda i Bromma socken samt fyra garfverier vid Strömlund i Österhaninge socken, Jerla i Siklaö socken, Fittjabro i Huddinge socken och Malmbro i Grödinge socken.

Beträffande *hemslöjden* uppgifves den från flere håll stå på en i allmänhet låg ståndpunkt, men torde dock med skäl kunna sägas vara stadd i utveckling, särskildt genom bemödandet på senare tiden att införa slöjdundervisning i folkskolorna. Väfnader, hvilka torde vara de egentliga föremålen för hemslöjd — såsom sådana nämnas äfven fiskredskap och en del enklare jordbruksredskap — tillverkas visserligen, men knappt till husbehof, enär de ofta hos handlande såväl i städerna som på landet fås för billigare pris än det, hvartill de i hemmen kunna åstadkommas. Centralkomitén för hemslöjdens befordrande inom länet, hvilken hittills verkat med ganska god framgång, har onekligen åstadkommit, att slöjdundervisningen vunnit större spridning och, såsom är att hoppas, äfven erhållit ökad stadga inom länet.

För sina syften har komitén haft att tillgå, förutom understöd af statsmedel och från hushållningssällskapet, ett af landstinget anvisadt årligt anslag, som för åren 1881 och 1882 utgått med 1,500 kronor, men för de derefter följande till och med år 1888 förhöjts till 1,750 kronor.

Binäringar, som närma sig husslöjden, äro hyfling af aspån till möbelstoppning, som förekommer vid Öster-Ledinge i Skederids socken, äfvensom på åtskilliga ställen klyfning af takspiller.

Om *jagten* finnes intet nytt att omförmåla; den idkas endast obetydligt.

Deremot har *fisket* under perioden varit föremål för Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvandes trägna omsorger, i det att Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande dels efter flere års förhandlingar i saken den 22 oktober 1885 fastställt stadgar för bedrivande af kräftfångst uti Mälaren samt öfriga färskvatten inom länet i hufvudsaklig öfverensstämmelse med dem, som redan blifvit utfärdade i Uppsala och Södermanlands län, dels ock för fiskets upphjelpande i länets skärgård gjort framställning hos landstinget om anslag, som jemväl beviljats, för försöksanställande med användande af drifgarn vid strömmingsfiske och införande af ett bättre sätt vid strömmingens insaltning. Sistnämnda åtgärd har ledt till, att redan innevarande års höst i Östhammar anordnats en täflan om pris emellan fiskare, tillhörande länet, för strömming, som af dem sjelfva insaltats. I skärgården till Sotholms härad, isynnerhet i trakten af Landsort, lærer under de senare åren laxfiske börjat bedrivvas.

Till hvad förra berättelsen innehåller om *skepps- och båtbyggeri* är föga mer att tillägga, än att ett mindre båtvarf under perioden jemväl funnits vid Bogesund i Östra-Ryds socken samt att prämar byggas vid Uddby i Tyresö socken och det s. k. Koholmsvarfvet i Sorunda socken, å hvilket sistnämnda ställe båtar äfven byggas och repareras.

Bränvinstillverkning inom länet har år 1884 icke någonstädes egt rum samt under de öfriga åren endast vid Enskede i Brännkyrka socken. Erlagd tillverkningsavgift och bestridd kontrollkostnad vid berörda bränneri hafva utgjort:

	Tillverkningsafgiften.	Kontrollkostnaden.
	Kronor.	Kronor.
år 1881.....	90,685·60	1,931·60
” 1882	52,863·50	1,860·46
” 1883	69,277·24	1,557 —
” 1885	114,574·44	2,180·20.

4. Kommunikationsanstalter och varubyten.

A) **Landtkommunikationer.** Särskild efter formulär upprättad **tabell N:o 2** bifogas och återopas.

Af denna framgår, att, ehuru under perioden några *nya vägar* icke anlagts, sammanlagda väglängden enligt uppgifterna nu skulle utgöra 206 mil eller 2·4 mil mera än i förra berättelsen.

Den uppgifna tillökningen kommer dels på häradsvägarne och dels på städernas vägar, under det landsvägarne och sockenvägarne nu beräknats något kortare än vid 1880 års slut. Huruvida den felaktiga beräkningen förelupit i uppgifterna till förra berättelsen eller i de nu aflemnade, är Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande ej i tillfälle att afgöra.

Genom indragning af två skjutsstationer har längden af vägar, försedda med skjutsanstalter, något minskats.

De i tabellen omförmälda *vägförbättringar* afse dels stycken af häradsvägen å Vermdön mellan kyrkan och Skuru-bro, hvarom i förra berättelsen nämnes, dels kortare vägsträckor vid Nånö- och Haggårdsbackarna å landsvägen emellan Norrtelge och Svanberga gästgifvaregård, dels ett stycke häradsväg inom Roslags-Bro socken och dels en kortare sträcka å landsvägen vid Nyboda-backe utom Hornstull. Bidrag af statsmedel hafva beviljats med 16,100 kronor till förstnämnda och med 13,040 kronor till sistnämnda vägförbättringsföretag, hvilka derutöfver kostat, det förra 12,000 kronor, uttaxerade på vederbörande vägbyggnadsskyldige, och det senare 8,960 kronor, samlade af enskilde kontribuenter. De öfriga vägomläggningarna, som utförts dels med enskilda sammanskott och dels medelst körslor in natura, beräknas hafva kostat öfver 2,500 kronor.

Den i sista berättelsen omförmälda *ny vägdelning* inom Långhundra härad är väl under perioden af landtmätaren avslutad och sedermera af Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande fastställd, men emot dess utslag har hos Eders Kungl. Maj:ts och Rikets Kammar-Kollegium förts klagan. Ny vägdelning inom Husby-Lyhundra socken har äfven under perioden blifvit verkställd, men i anseende till klagomål ännu ej vunnit tillämpning.

Sedan under perioden Åbyholms och Lenna *skjutsstationer* indragits, har länet 46 gästgifvaregårdar och 19 skjutsstationer med entreprenad samt 6 gästgifvaregårdar utan entreprenad, från hvilka, likasom från 1 skjutsstation, endast sjöskjuts utgöres.

Sammanräknade beloppet af bidragen till skjutsentreprenaderna utgjorde vid 1885 års slut och utgör ännu för tiden till den 1 november 1887 8,221 kronor för år räknadt.

Någon *kungsskjuts* har ej under perioden förekommit.

Ny bro mellan Stockholms stads område och Lidingön är i anledning af den nya hamnanläggningen vid Värtan uppförd och har bekostats af staden.

På grund af nådigt bref den 5 december 1884 är *ny taxa* å afgifter för öfverfarten af nämnda bro utfärdad att tills vidare gälla.

K. M:ts Befallningshafvandes femårsberättelser 1881—1885. Stockholms län.

Allmänt *brännvinsnederlag*, tillhörande Reymersholms nya spritförädlingsaktiebolag, har på grund af Eders Kungl. Maj:ts nådiga resolution den 8 februari 1884 kommit till stånd vid Reymersholm i Brännkyrka socken.

Jemlikt nådigt bref den 1 juni 1883 är likaledes ny afgiftstaxa för trafiken öfver Ågesta bro utfärdad, men endast för tiden till 1893 års slut.

Endast i de delar af länet, genom hvilka vestra och norra stambanorna framdragits, äfvensom den aflägsna nordliga del, der *Dannemora—Hargs jernväg* blifvit anlagd, hafva länets invånare hittills varit i åtnjutande af de fördelar, som *jernvägskommunikationer* medföra; men numera har befolkningen äfven i länets inre delar fått sitt behof tillgodosett i nämnda afseende, i det att två nya, helt och hållet inom länet utförda, enskilda jernvägsanläggningar under perioden kommit till stånd, nemligen från Lenna till Norrtelge och från Stockholm till Rimbo.

Sedan vid sammanträde inför Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande med för frågan nitälskande personer den 14 september 1881 beslut fattats om anläggande af den förstnämnda utaf de båda ifrågavarande jernvägarne, bildades för ändamålet ett bolag, som den 17 februari 1882 erhöi Eders Kungl. Maj:ts fastställelse af sin bolagsordning, på samma gång nådig koncession å företaget af Eders Kungl. Maj:t meddelades. Arbetet påbörjades i augusti 1882, hvarefter jernvägen öppnades för allmän trafik den 23 oktober 1884. Bygd med 3 fots spårvidd, sträcker den sig med en längd af 60 kilometer från Lenna station, slutpunkten för Uppsala—Lenna jernväg, genom Almunge, Knutby, Fasterna, Rimbo, Skederids, Husby-Lyhundra, Malsta, Estuna och Frötuna socknar till Norrtelge stad. Anläggningskostnaden, hvartill medel erhållits genom aktieteckning dels af följande kommuner, nemligen Almunge, Faringe, Knutby, Bladåkers, Fasterna, och Husby-Lyhundra socknar samt staden Norrtelge till ett sammanlagdt belopp af 313,500 kronor, dels af Uppsala—Lenna jernvägsaktiebolag jemte enskilda personer till belopp af 490,700 kronor eller tillhopa 804,200 kronor, äfvensom genom ett bolaget af Eders Kungl. Maj:t i nåder beviljadt statslån å 750,000 kronor, uppgick vid jernvägens slutliga afsynande i juli 1885 till 1,604,453 kronor 89 öre, deri inbegripet värdet af rullande materiel och inventarier, men kommer att något ökas till följd af ännu oafgjorda expropriationsfrågor m. m. I ändamål att underlätta trafiken, som uppsamlas vid, förutom nyssnämnda Lenna station, 8 andra stationer, nemligen Almunge, Faringe, Knutby, Rånäs, Rimbo, Finsta, Syninge och Norrtelge, af hvilka Rimbo station är gemensam för Lenna—Norrtelge och Stockholm—Rimbo jernvägar, samt 3 hållplatser, Ekeby, Ekebyholm och Malsta, har bildats ett för Uppsala—Lenna och Lenna—Norrtelge jernvägar gemensamt trafikbolag, som Lenna—Norrtelge jernväg till godo redovisat en inkomst under år 1885 för 74,895 resande, som befarit båda jernvägarne, och 34,931 tons gods, som förts å desamma, af 78,976 kronor 1 öre.

I afseende å byggnadssättet torde böra omnämnas, att skenor å jernvägen till $\frac{1}{5}$ af dess hela längd äro af stål, men i öfrigt af jern.

För anläggning af Stockholm—Rimbo jernväg, hvarom fråga varit väckt redan år 1880, bildades den 2 februari 1882 ett bolag, som den 14 juli samma år erhöll Eders Kungl. Maj:ts nådiga fastställelse af förut antaget förslag till bolagsordning samt koncession å jernvägen. Till följd af svårigheten att anskaffa för jernvägsbyggandet erforderliga medel, hvilka, utöfver aktie-teckningen, oaktadt densamma uppgitt till mera än hälften af den beräknade anläggningskostnaden, och ett bolaget af Eders Kungl. Maj:t i nåder beviljadt statslån å 500,000 kronor, måste upplånas till belopp af 377,000 kronor, börjades arbetet å jernvägen ej förr än den 1 augusti 1883, men fortgick derefter, så att banan den 21 december 1885 kunde efter vederbörlig besigtning öppnas för allmän trafik. Fran Rimbo station å Lenna—Norrtelege jernväg, hvilken, såsom nämnts, är gemensam för båda banorna, löper Stockholm—Rimbo jernväg med en längd af 56 kilometer genom Rimbo, Rö, Kärsta, Frösunda, Orkesta, Vallentuna, Täby, Danderyds och Solna socknar samt Stockholms stad tillhörigt område öfver en på åtskilliga ställen, men i synnerhet i närheten af Stockholm, kuperad och af vattendrag genomkorsad nejd, hvaraf föranledts flere större sprängningar, uppförande af höga bankar och anläggning af brobyggnader, till hufvudstaden, der banan har egen station, Stockholms Östra, vid hvilken betydande terrasseringsarbeten blifvit utförda. Banan öfvergår inalles 130 broar och afloppstrummor samt har 5 större och 2 mindre vägportar.

Till byggnadskapitalet hafva bidrag medelst aktieteckning lemnats af Stockholms stad samt Angarns, Edsbro, Frösunda, Frötuna, Gottröra, Husby-Lyhundra, Kärsta, Närtuna, Orkesta, Rimbo, Rö, Skederids, Skepptuna, Täby, Vada och Vallentuna socknar till ett sammanräknadt belopp af 381,400 kronor, hvarjemte af enskilda personer tecknats aktier för 548,000 kronor. Anläggningskostnaden, deri inberäknadt värdet af rullande materiel och inventarier, utgjorde vid 1885 års bokslut 1,905,354 kronor 74 öre, hvilket belopp dock kommer att ytterligare ökas genom hvarjehanda kompletteringsarbeten o. m. d.

Jernvägen, af samma spårvidd som Lenna—Norrtelege jernväg samt utefter hela sin längd belagd med stålskenor af engelsk tillverkning, hvilka visat sig vara af utmärkt beskaffenhet, har 9 fullständiga stationer, nemligen Rimbo, Rö, Kärsta, Frösunda, Lindholmen, Vallentuna, Täby, Djursholm och Stockholms Östra, 4 hållplatser med sidospår för lastning af gods vid Ekskogen, Näsby, Stocksund och Frescati samt 4 hållplatser utan sidospår vid Sparren, Molnby, Ålkistan och Experimentalfältet.

Under de 11 dagar, banan år 1885 trafikerades, utgjorde inkomsten 4,881 kronor 35 öre och fortskaffades 3,882 resande samt 192,229 kilogram il- och fraktgoods förutom kreatur. För jemförelses skull må meddelas, att under de tio första månaderna af innevarande år jernvägens trafikinkomst utgjort 137,701 kronor 75 öre, eller något mera än 8 kronor per dag och bankilometer, samt fortskaffats 102,767 resande, 17,641 tons 461 kilogram il- och fraktgoods och 4,618 kreatur af alla slag.

Såsom eljest anmärkningsvärdt kan anföras, att personvagnarnes uppvärmning vid Stockholm—Rimbo jernväg åstadkomes genom små, utvändigt under vagnens ena sida, anbragta kaminer, hvarifrån värmen genom s. k. kamrör ledes in i kupéerna. Med tillhjälp af takventilerna kan värmegraden på detta sätt bättre regleras än genom annat uppvärmningssystem, hvarjemte kostnaden är mindre. För lokomotivets förseende med vat-

ten tillvägagår man äfven vid samma jernväg på ett enklare och billigare sätt än med användande af de vanliga vattentornen eller så, att vattnet, med tillhjälp af ånga från lokomotivet, medelst en elevator uppföras och fylles i lokomotivets vattentankar.

De båda nu omhandlade jernvägsbolagens styrelse hafva sitt säte, Lenna—Norrtelege i nämnda stad samt Stockholm—Rimbo här i hufvudstaden; och äro *taxor* fastställda att gälla, för Lenna—Norrtelege jernväg på grund af nådiga brefvet den 19 september 1884 till 1889 års slut och för Stockholm—Rimbo jernväg på grund af nådiga brefvet den 25 september 1885 till 1895 års slut, hvarjemte taxan för Uppsala—Lenna jernväg, som skolat gälla allenast till utgången af år 1885, enligt nådiga brefvet den 10 april samma år stälts lika med och för samma tid, som den för Lenna—Norrtelege jernväg gällande taxan.

Under perioden äro ytterligare fastställda taxor, för Stockholm—Vesterås—Bergslagens jernväg på grund af nådiga brefvet den 30 oktober 1885 och för Dannemora—Hargs jernväg på grund af nådiga brefvet den 11 derpå följande november, båda att gälla till 1895 års slut.

B. Sjökommunikationer. Hufvudsakligen torde dessa hafva varit desamma som under förra perioden. Åtskilliga då trafikerade *ångbåtar* hafva dock upphört, såsom: »Per Ennes», »Fredriksborg», »Nya Åkers kanal», »Dalarö», »Freja», »Nornan» och »Runan», den sistnämnda för att under nytt namn af »Torshälla» gå på annat håll. Andra, alla under perioden nybygda, hafva tillkommit, nemligen: »Norrtelege», som gjort turer till staden af samma namn; »Väddö kanal», som via kanalen af samma namn gjort turer till Gefle, derunder anlöpande Norrtelege och en mängd platser inom länet; »Åkers kanal», som gjort turer till Brottbys i Össeby-Garns socken; »Victoria» och »Gustafsberg IV», hvilka insatts på de förut trafikerade linierna Stockholm—Vaxholm och Stockholm—Gustafsberg; »Sirius», med hvilken varit lägenhet till Dalarö och Nynäs i Ösmo socken; »Strömma kanal», som genom kanalen af samma namn underhållit förbindelse mellan Stockholm och Sandhamn; »Vermdö», som gått till bryggor vid Torsbyfjärd; »Svan», »Kyrkviken» och »Ägir», som förts till och från Skurusund, Lidingön och Rydboholm; »Nya Svartsjöländet», »Hillersjö», »Nya Hillersjö» och »Säbyholm», hvilka samtliga gått till platser inom Färentuna härad; »Ekolsund», som, på resor till och från egendomen af samma namn i Uppsala län, äfven anlöpt platser inom sistnämnda härad; och »Sirén», som trafikerat linien Stockholm—Drottningholm—Fittja.

Flere af dessa nya ångbåtar äro ovanligt snabbgående samt utmärka sig för bekväm och smakfull inredning, stundom äfven för elegans.

För den högst betydliga trafiken med ångslupar kan någon redogörelse ej gerna lemnas. Likasom den helt säkert skyller hufvudstaden för sin uppkomst, torde den äfven med få undantag vara inskränkt till hufvudstadens närhet.

Fraktfarten med *segelfartyg* uppgifves vara ringa.

Angående *lotsstationer* finnes icke något att inberätta.

I fråga om *fyrinrättningar* förtjenar anmärkas, att under år 1883 å Hufvudskär i sydöstra delen af länets skärgård anbringats en fyr för underlättande af inseglingen i skärgården, hvarförutom å flere ställen, såväl der som i Mälaren, oafbrutet lysande gasoljefyrrar af en hittills endast inom svenska fyrväsendet använd typ blifvit uppförda.

Kanalerna inom länet, fyra till antalet, hafva satillvida undergått förändring, att ny slussbyggnad verkstälts i Åkers kanal, hvarjemte såväl denna som Strömma kanal blifvit upprensade. Derjemte hafva *nya taxor* blifvit fastställda att gälla, för Strömma kanal till innevarande års utgång enligt nådiga brefvet den 8 december 1881 och för Åkers kanal till 1890 års utgång enligt nådiga brefvet den 30 december 1885, äfvensom genom nådiga brefvet den 23 maj 1884 rättighet medgifvits till uppbärande af afgift för passerandet af Brevikssundet till 1888 års utgång.

Ett under år 1885 väckt förslag om tillvägbringande af en kanal genom Nenningesundet såsom en andra länk i den farled, hvilken tänktes fullbordad med genomskärande af näset emellan Gran- och Kallriggafjärdarna i närheten af städerna Östhammar och Öregrund, har icke ledt till något resultat.

I Norrtelge har ny *hamn* under perioden blifvit anlagd för en kostnad af ungefär 100,000 kronor. I Södertelge hafva äfven hamnarbeten förekommit, i det att stadens hamnkaj vid Mälaren betydligt utvidgats och hamnen i sjön Maren förbättrats genom flere hamnskonings- och uppmuddringsarbeten; varande i sammanhang härmed att omförmäla, att staden under år 1885 beslutat låta uppmuddra sundet vid Brandalsund för att dymedelst möjliggöra mera djupgående fartygs inlöpande till Södertelge kanals södra mynning, ett företag, till hvilket staden lyckats förvärfva sig statsanslag till två tredjedelar af kostnaden.

Nya hamntaxor äro på grund af nådiga brefvet den 29 december 1882 utfärdade för samtliga städerna inom länet, undantagandes Vaxholm, för hvilken hamntaxa ej finnes, äfvensom för Hargs hamn; gällande dessa taxor till 1887 års slut.

Vid de nyanlagda jernvägsstationerna å Lenna—Norrtelge och Stockholm—Rimbo jernvägar samt de under perioden likaledes tillkomna stationerna Karlberg och Tomtebodå å Norra stambanan hafva äfven *poststationer* inrättats och, såsom följd häraf, de vid Gränsta och Skederid förut varande poststationerna, den förra belägen nära Knutby och den senare nära Finsta jernvägsstation, upphört. Vid Ångskär i Frötuna socken har inrättats ny poststation under perioden; likaså vid Utö och Nynäs.

Någon ny *elektrisk telegrafledning* har under perioden icke kommit till stånd, men väl en inrättning blifvit införd, som i viss mån ersätter telegraferingen och, ehuru först under de senare åren uppfunnen, redan vunnit stor utbredning inom länet, nemligen *telefonen*. Ett ganska vidsträckt telefontät är spunnet öfver olika trakter af länet, så att endast de viktigare telefonledningarna här kunna angifvas. De tillhöra dels Kungl. Telegrafverket, dels Stockholms Bell-Telefon-aktiebolag, dels Stockholms Allmänna Telefon-aktiebolag, dels äfven Södertelge, Vermdö och Gnesta telefonföreningar.

Bland de af Kungl. Telegrafverket utförda, nämnda verk tillhöriga telefonanläggningar märkas: en linie från Stockholm till Åkersberg och vidare till Östana, med utgrening till Brottbys; en linie från Sterbsnäs i Vätö socken till lägenheten Östersjön i samma socken; en linie från Stockholm förbi Fittja till Södertelge och vidare derifrån till Strengnäs; en linie från Stockholm till Nynäs; samt en linie från Stockholm till Rosersbergs slott; varande för ledningarna till lägenheten Östersjön samt Södertelge och Strengnäs, största delen af ledningen till Östanå, ledningen till Brottbys och mindre delar af ledningarna till Nynäs och Rosersberg särskilda stolplinier uppsatta.

Af Bell-Telefon-aktiebolaget hafva ledningar anlagts, dels till följande af bolaget inrättade centralstationer, nemligen: Experimentalfältet, Sundbyberg, Ulriksdal, Näset å Lidingön, Skuru, Velamsund, Vaxholm, Smällan i Grödinge socken, Billsta i Sorunda socken, Vesterhaninge, Östnora i sistnämnda socken och Dalarö, fran hvilka stationer utgreningar sedermera gjorts i den omgivande trakten, dels äfven till atskilliga andra ställen såsom Stocksund, Haga, Nackanäs, Fittja, Huddinge, Tumba med flere.

Allmänna Telefon-aktiebolaget har å bolaget tillhöriga linier direkt telefonförbindelse med, förutom en mängd ställen i Stockholms närhet, såsom Haga, Nya kyrkogården, Stallmästaregården, Liljeholmen, Löfholmen, Stora Sikla, Nacka, Tyresö med flere, stationerna i Vaxholm, Ensta i Täby socken, Rotebro, Hammarby, Sundbyberg, Barkarby i Jerfälla socken, Sturehof, Dalarö och Velamsund samt öfver atskilliga af dessa stationer äfvensom medelst s. k. automatiska vaxlar telefonförbindelse äfven med flere andra ställen, bland hvilka må nämnas stationerna i Sigtuna, Norrsunda och å Granholmen, platser å Lidingön, Stocksund, Jerfva, Ulriksdal, Sollentunaholm i Sollentuna socken, Torsåker i Hammarby socken, Vallstanäs i Norrsunda socken, platser å Ekerön och Svartsjölandet, Jakobsberg och Säby i Jerfälla socken, Drottningholm, Örby i Brännkyrka socken, Sandemar i Österhaninge socken och Dufnäs i Siklaö socken, hvarjemte särskild telefonlinie till Norrtelge är under byggnad.

Af Södertelge telefonförening egas de dubbla ledningarna emellan nämnda stad och Stockholm med tillhörande utgreningar, såsom till Jerna och akerbrukskolonien Hall; af Vermdö telefonförening ledningen till Gustafsberg och förgreningarna derifrån till stationerna vid Lagnö och Vermdö prestgård, äfvensom till egendomarna Vik, Beatelund med flere; och af Gnesta telefonförening den ledning, som förbinder orter i Vardinge socken med hufvudstaden.

C) **Sjöfart och handel.** Det hufvudsakligaste i dessa ämnen torde kunna inhemtas af Kommerskollegiets årsberättelser.

För *sjöförsäkringsbolaget Roslagens* verksamhet redogöres i nedan intagna *Tabell Litt. A.*

Varubyte eger rum emellan den jordbrukande befolkningen och skärgårdsbefolkningen, hvilken senare mot strömning tillbyter sig spannmål och andra landtmannaprodukter. Jemväl förekommer vid ett par garfverier utbyte af raa hudar mot läder och beredda skinn.

Gärdfarihandeln uppgifves numera ej obetydligt åter idkas i Norra Roslags fögderi. I andra delar af länet har den, såsom jemväl i förra berättelsen antyddes, helt och hållet upphört, såvida man icke dit vill hänföra den handel med småkram, som vandrande dalfolk någon gång idkar, samt en och annan s. k. linnejudes »geschäft». I stället hafva landthandlande i stor mängd nedsatt sig i socknarna, stundom ända till 3 å 4 i samma socken, hvarjemte s. k. profryttare genomresa landet i alla riktningar för upptagande af ordres för sina principalers räkning.

Marknader hallas endast i Öregrund och Östhammar. I stället förekomma i Norrtelge första onsdagen och i Södertelge tredje onsdagen i hvarje månad s. k. större *torgdagar* för tillförsel hufvudsakligen af kreatur. Desslikes hallas efter öppnandet af Lenna—Norrtelge jernväg manadliga torgdagar vid Rimbo och Knutby jernvägsstationer. Å det förra af nämnda ställen, dit den intill slutet af nästlidna år pagaende, numera upphörda torghandeln vid Lindberga jemväl dragit sig, hafva dessa torg-

dagar, dervid icke obetydlig kreaturshandel eger rum, men i öfrigt endast landtmannaprodukter få afyttras, under detta år börjat hållas hvarje helgfri torsdag och äro ganska talrikt besökta.

Mindre besökt är den torgdag, som likaledes en gång i hvarje månad från 1884 års höst hållits och fortfarande hålles vid Norr-Enby i Sorunda socken.

De vanligaste *afsättningsorterna* äro, utom länets städer, hvar i sin trakt, Stockholm och Uppsala; men derjemte äfven Gefle och sommartiden Dalarö.

Tabell öfver *bränvinsförsäljningen* under försäljningsåret 1884—85 bifogas under *Tab. Litt. B.* och återopas.

Mindre partihandel med bränvin har under perioden, intill dess Eders Kungl. Maj:ts nådiga förordning angående vilkoren för försäljning af bränvin m. m. den 29 maj 1885 blef till efterlefnad gällande, egt rum vid Norr-Jersjö i Söderby-Karls socken.

Minuthandel har förekommit i städerna och å landsbygden endast under en kortare tid å Fjäderholmarne.

Utskänkning har idkats, utom i städerna, året om vid Brottbys och Märsta gästgifvaregårdar, äfvensom vid Stallmästaregården, samt under en del af perioden vid Reymersholm; och större eller mindre del af året vid Karlberg, Nackanäs, badorterna Dalarö och Furusund, Ulriksdal, Haga, Fjäderholmarne och Källvikens brunnsinrättning.

Tab. Litt. A.

Sjöförsäkringsbolaget Roslagens verksamhet åren 1881—1885.

Inrättningens verksamhetsområde.	År, då verksamheten börjat.	Influtna försäkringsafgifter (eller utdebiterade belopp)	Öfriga inkomster.	Utbetalda sjöskadeersättningar.	Öfriga utgifter.	Befintliga fonder eller tillgångar vid slutet af	Försäkringsbelopp vid slutet af	Utdebiteringsgrund. Utdebiterade kr. för hvarje 100 kronors ansvarighetsbelopp.				
		1881—1885.	1881—1885.	1881—1885.	1881—1885.	år 1885.	år 1885.	1881.	1882.	1883.	1884.	1885.
		Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.
Bolaget, som försäkrar endast fartyg, har till verksamhetsområde Bro och Vätö jemte Vaddö och Häfverö skeppslag, samt Söderby-Karls socken af Lyhundra härad.....	1870	139,652	5,115	132,802	11,602	—	1,000,000	3 ⁰⁰	2 ⁵⁰	2 ⁵⁰	2 ⁵⁰	2 ⁵⁰

Tab. Litt. B. Uppgift rörande försäljningen af bränvin m. m. inom Stockholms län under försäljningsåret 1884—85.

	Antal rättigheter till							Kanntal, hvarefter afgiften blifvit beräknad.			Försäljningsafgifter erlagda				Stadens behållna andel af försäljningsafgifterna.	
	Mindre partihandel.	Minuthandel.		Utskänkning.			För minuthandel.	För utskänkning.	Summa.	af bolag.		af andra innehafvare af rättigheter.	Summa.			
		Oferlämna på auktion.	Inropade på auktion.	Oferlämna åt bolag.	Inropade på auktion.	Med bur-akap eller privilegium.				Tillfälliga.	Behingade.			Vinstmedel.		
Landsbygden.....	1	—	—	1	—	3	25	26,000	12,908 ^{1/3}	38,908 ^{1/3}	—	—	—	11,663 ³³	11,663 ³³	—
Södertelge stad.....	—	—	2	—	4	—	3	—	—	—	32,000	1,679 ⁵⁸	310 ⁶⁷	33,990 ²⁵	20,353 ³⁷	Bolagen hafva utfört viss afgift i penningar utan beräknadt kannatal.
Norrtelge ».....	—	—	1	—	4	—	2	—	—	—	12,000	12,280 ⁸²	160	24,440 ⁸²	14,569 ⁵⁴	
Sigtuna ».....	—	—	1	—	2	—	1	3,200	5,200	8,400	2,600	3,648 ⁹⁷	280	6,528 ⁹⁷	3,823 ⁹²	
Östhammars ».....	—	1	—	2	—	—	1	12,030	12,530	24,560	—	—	8,019 ⁵⁰	8,019 ⁵⁰	4,802 ⁰⁷	
Öregrunds ».....	—	2	—	2	—	—	—	6,500	5,500	12,000	—	—	3,825	3,825	2,290 ⁴¹	
Vaxholms ».....	—	—	1	—	3	—	—	—	—	—	10,000	4,354 ³⁰	—	14,354 ³⁰	8,612 ⁵⁸	Bolaget har utfört viss afgift i penningar utan beräknadt kannatal.
Städerna.....	—	3	5	4	13	—	7	—	—	—	56,600	21,963 ⁶⁷	12,595 ¹⁷	91,158 ⁸⁴	54,451 ⁸⁹	
Summa	1	3	5	5	13	3	32	—	—	—	56,600	21,963 ⁶⁷	24,238 ⁵⁰	102,822 ¹⁷	54,451 ⁸⁹	

Fördelning:

Laudstingets andel.....	20,478 ⁸⁰ .
Hushållningssällskapets andel.....	20,478 ⁸⁰ .
Stadskommunernas andel.....	54,451 ⁸⁹ .
Landskommunernas andel.....	6,984 ⁴² .
Provisioner.....	285 ³⁰ .
Godtgjord öfverleverering.....	142 ⁹⁶ .
Summa	102,822 ¹⁷ .

5. Kameralförhållanden.

Föreskrifven tabell öfver dels *hemman och lägenheter* å landet, dels ock *stadsjorden*, jemte uppgift å taxeringsvärdet derä bifogas under **N:o 3**, äfvensom **Tabellerna N:ris 4, 5 och 6**.

Ej heller under nu ifrågakarande period har något hemman blifvit ur *ödesmål* upptaget eller *skattläggning* å förut oskattlagd mark egt rum.

Fastställelse af årlig afgäld har egt rum för 556 lägenheter mot jemnt hälften så många under förra perioden; varande de flesta för everldelig tid afsöndrade lägenheter redan vid afgäldens bestämmande försälda, men några afsöndringar äfven gjorda för tilltänkt, ännu ej verkställd försäljning. Afsöndringarna hafva i de flesta fall skett i närheten af Stockholm, dels till sommarnöjeslägenheter, dels vid Sundbyberg till bostäder.

Något *skatteköp* har ej under perioden förekommit.

I afseende å *kronans egendomar* hafva hufvudsakligen följande *förändringar* egt rum. Kronofogdebostället Väringsö N:ris 1 och 2 om ett mantal i Länna socken har, på grund af den förändrade fögderiregleringen, efter afsägelse af innehafvaren, blifvit till statsverket indraget och utarrenderadt från den 14 mars 1883 emot en årlig arrendeavgift af 950 kronor.

Lägenheten Norrbacka i Solna socken om $\frac{11}{128}$ mantal har, enligt nådiga brevet den 23 maj 1884, upplåtits till Sällskapet för Eugeniahemmet tillsvidare från 1898, dittills Sällskapet öfvertagit lägenheten af förre arrendatorn, med uppsägningsrätt från Kronans sida; och lägenheten Tomteboda om $\frac{7}{64}$ mantal, jemväl i Solna socken, har från 1885 års början upplåtits till Institut för blinda.

Försäljning af kronoegendom har egt rum endast med kronans hälft af den redan för längre tid sedan nedrifna, till indragna häradskrifvarebostället Alby i Söderby-Karls socken hörande qvarn om ett par sténar, dervid köpeskillingen uppgick till 8,000 kronor för qvarnen i sin helhet.

Vid periodens slut funnos 150 stycken för kronans räkning *utarrenderade* större eller mindre *jordlägenheter* jemte Nockeby och Drottningholms samt Tranebergs och Almare Stäkets broar, för hvilka bropenningebördén blifvit genom nya kontrakt utarrenderad, emot förhöjd afgift för de tre förstnämnda.

Nya utarrenderingar af jordbrukslägenheter hafva emot mer eller mindre förhöjda penningeavgifter egt rum i 38 fall.

Arrendeöfverlåtelse rna, hvilka under förra perioden uppgingo till 26, hafva under ifrågakarande period stigit till 67, hvilket för jordens skötsel ofördelaktiga förhållande till en del torde få anses bero på stegrade arrendeavgifter och optionsrättens upphörande.

Någon ny *kronopark* har ej under perioden uppkommit; men bildande af en sådan af skog, tillhörande Benhamra kungsgård och andra derintill belägna hemman, är i fråga.

Å beviljade *lån till vattenafstappningar och odling*, hvilkas återbetalning fördelats på egarne till den af företagen förbättrade marken, göras fortfarande inbetalningar i sammanhang med kronouppbörden. De största sådana lån äro de, som beviljats för sänkning af Olandsån och dermed sammanhang egande vattendrag å 236,500 kronor — en betydlig del af det område, som beröres af detta företag, tillhör dock Uppsala län —, samt senast utbekomna lån å 20,200 kronor för sänkning af Vada- och Helgösjöarne. I fråga om sistnämnda företag, deri Benhamra kungsgård ingår med en betydlig kostnad och deraf beroende stor areal förbättrad mark, har Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande genom utslag den 16 december 1884 fördelat återbetalningsskyldigheten af länet å åtskilliga hemman inom Össeby-Garns, Vada, Kårsta, Angarns och Frösunda socknar.

Såsom förut, har fortfarande äfven under denna period utgått en *landstingsskatt* af 9 öre för hvarje krona bevillning af fast egendom samt af inkomst.

För användningen af *landstingskassans medel*, som vid periodens början utgjorde 41,459 kronor 80 öre, men vid dess slut nedgått till 30,770 kronor 10 öre, har redan i åtskilliga hänseenden redogjorts på spridda ställen i berättelsen och kommer ytterligare i sista afdelningen att redogöras, hvadan Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande här inskränker sig till meddelande af sammanlagda beloppet af de utgifter, som under de särskilda åren af perioden bestridts ur kassan och hvilka utgjort:

år 1881	kronor 16,844'09.
» 1882	» 25,081'88.
» 1883	» 25,903'41.
» 1884	» 52,250'73.
» 1885	» 28,331'43.

6. Politi.

Folkskoleväsendet synes, att döma icke allenast af den mängd nya skolhus såväl för den egentliga folkskolan som småskolan, hvilka under perioden uppförts, utan äfven af den omvårdnad och offervillighet från landstingets sida, hvarför folkskolan är föremål, fortfarande vara stad i jemn och tillfredsställande utveckling. Så har landstinget till folkskoleväsendets befrämjande anslagit för år 1881 3,000 kronor samt för hvart och ett af åren 1882, 1883 och 1884 4,000 kronor; varande med dessa medel hufvudsakligen bestridda kostnaderna för aflöning af en folkskoleinspektör för länet samt stipendier åt personer, hvilka

sökt utbilda sig till lärare och lärarinnor vid småskolor. För år 1885 har anslaget ytterligare ökats till 5,150 kronor, beroende derpå, att landstinget träffat öfverenskommelse med direktionen för »Sällskapet till folkundervisningens främjande» om utbildande af småskolelärarinnor för Stockholms län i sällskapets preparandskola i Stockholm samt för ändamålet anvisat ett årligt anslag under fem år af 1,800 kronor.

Länets *folkhögskola*, numera sedan den 1 juli 1882 förlagd till Hammarby i Väddö socken, har under perioden fortsatt sin verksamhet. Skolan, som åtnjuter understöd af staten och hvars

år 1880 inrättade andra årskurs sedermera ständigt bibehållits, skötes af en förste lärare såsom föreståndare, en andre lärare, och en tredje lärare och har under perioden varit besökt

under läsåret 1880—81 af 22 elever i 1:sta och 10 i 2:dra kursen					
» » 1881—82 » 16	»	»	8	»	»
» » 1882—83 » 23	»	»	9	»	»
» » 1883—84 » 26	»	»	9	»	»
» » 1884—85 » 26	»	»	8	»	»
» » 1885—86 » 16	»	»	5	»	»

För länets *landtbruksskola* är redogjordt i tredje afdelningen.

Under nästlidet års höst har derjemte inrättats vid Sundbyberg en enskild landtbruksskola, benämnd »Landtmannaskolan a Sundbyberg» och afsedd hufvudsakligen för meddelande af teoretisk undervisning åt unge män, som egna sig åt landtbruk. Skolan, hvilken den 16 maj detta år afslutade sin första kurs, hvarje sådan kurs beräknad till sex månader, och vid det nu tilländagångna läsårets slut bevistats af 14 elever, deraf 9 från Stockholms län, står under inseende af en inspektor och har numera 6 lärare, föreståndaren inberäknad.

Till de i förra berättelsen omförmälda *slöjdskolor* hafva under perioden kommit sådana i Gottröra och Fasterna socknar samt ytterligare en, gemensam för Skånela och Norrsunda socknar. Härförutom har det lyckats att införa slöjdundervisning uti icke mindre än 16 folkskolor genom de derstädes anstälde lärare. För vinnande af detta mål har under hvartdera af åren 1884 och 1885 vid Gustafsberg varit anordnad en slöjdundervisningskurs under ledning af statens undervisare i hemslöjd, i hvilken kurs deltagit, första gången 6 och andra gången 13 folkskollärare. Vidare lära i Österhaninge socken finnas fyra skolor, en för manlig och tre för qvinlig slöjd samt i Vesterhaninge socken tre syskolor, men har deremot slöjdskolan i Rö socken äfvensom korgflätningsskolan vid Ledinge i Knifsta socken under perioden upphört.

Prins Carls uppfostringsinrättning för fattiga barn å Gålön är såsom afsedd för Stockholm och stald under särskild styrelse, med Öfverståhållaren till ordförande, mindre egentligt föremål för Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvandes nu afgifvande berättelse; dock torde i förbigående kunna nämnas, att antalet barn, som årligen under perioden vårdats vid inrättningen, utgjort omkring 80.

Beträffande deremot *åkerbrukskolonien Hall* i Östertelge socken, som anlagts af »Föreningen till minne af Konung Oscar I och Drottning Josefina» och öfver hvilken Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande jemlikt nådiga resolutionen den 24 oktober 1879 har att utöfva särskildt inseende och kontroll, är Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande i tillfälle att meddela följande upplysningar.

Till de vid egendomen förut befintliga tre logementsbyggnader har under perioden fogats en fjerde, för uppförande hvaraf, äfvensom fullbordande och inredning af ny ekonomibyggnad, koloniens styrelse haft till sitt förfogande ett anslag af Eders Kungl. Maj:ts från fängvårds-anstaltens besparingskassor af 40,000 kronor; varande från samma kassor dessutom anvisadt enahanda bidrag, som för hvarje vid kolonien intagen elev förut derifrån utgått.

Derjemte har af medel, hvilka Föreningen fått mottaga såsom gåfva af enskild person, bekostats uppförande vid kolonien

af en gymnastikbyggnad, afsedd icke allenast till gymnastik- och exercissal vintertiden, utan äfven till samlings- och lekplats för eleverne under fristunder, då väderleken är mindre tjenlig för vistelse utomhus.

Elevantalet, som den 30 juni 1881 uppgick till 122, utgjorde

den 30 juni 1882.....	123
» » » 1883.....	125
» » » 1884.....	139
» » » 1885.....	149
» » » 1886.....	150

eller det högsta antal, för hvilket ofvannämnda bidrag får atnjutas.

Vid egendomen, hvars under år 1885 fullständigt uppmätta och kartlagda åkerjord omfattar en areal af 354 tunnland 20:8 kappland, hvartill komma omkring 36 tunnland, tillhörande numera utarrenderade torplägenheter, sysselsättas eleverna med en mångfald af göromål, beräknade mest på deras utbildande till jordbruksarbetare, men, till behöflig omvexling och efter olika fallenhet, meddelas äfven en omfattande undervisning i slöjd och andra verkstadsarbeten. Sammanlagda antalet utgjorda dagsverken under förvaltningsåret till den 1 juli 1885 med å desamma beräknade värden voro

för gårdsbruket.....	23,340 à 15 öre	3,501'00.
» kolonien.....	18,589 à 13'3 öre	2,472'34.
S:ma dagsverken		41,929. Kronor 5,973'34

Sedan år 1883 har Riksdagen årligen beviljat kolonien ett extra anslag af 15,000 kronor till amortering och förräntande af koloniens skuld, som den 30 juni 1885 utgjorde 106,914 kronor 45 öre.

Den årliga afgiften från kommunerna för elevs emottagande utgår sedan år 1883 med 200 kronor för elev från större stadskommun och med 150 kronor för elev från andra orter under minst fem års tid, till hvilken afgift landstinget såsom förut för medellös gosse, tillhörig någon länets kommun, bidrager med hälften.

Sedan landstinget frångått sin först tilltänkta plan att gemensamt med Uppsala läns landsting inrätta en *uppfostringsanstalt för idioter*, tillhörande båda länen, fattade 1882 års landsting beslut om anläggande af ett idiothem å Löwenströmska lasarettets, landstinget tillhöriga område, tagande dervid särskild hänsyn till den förenkling, som skulle kunna åstadkommas, derest ekonomi och administration blefve för hemmet och lasarettet gemensamma. Anstalten, som började sin verksamhet den 1 november 1884, och för hvars åvägabringande kräfts, utom af kommuner och enskilde tecknade ganska betydliga bidrag, en utgift för landstinget af omkring 40,000 kronor, var ursprungligen beräknad för högst 15 barn, men få med ingången af detta år 22 barn å anstalten intagas. 1884 vårdades der 10 barn, från 1885 års början 12, och har antalet barn under innevarande år stigit till 17. Elevafgifterna äro bestämda att utgå i tre betalningsklasser med 300, 150 och 100 kronor, allt eftersom barnen förut befunnit sig i välbergade, mindre bemedlade eller fattiga omständigheter.

Direktionen för Löwenströmska lasarettet är styrelse äfven för idiotanstalten.

Äfven för i annat hänseende vanlottade barn har blifvit sörjdt, i det att landstinget genom anvisande af bidrag till af-

Antalet å länslasarettens vårdade patienter har utgjort:

	å Norrtelge lasarett.	å Östhammars lasarett.	å Södertelge lasarett.	å Löwenströmska lasarett.
År 1881	186	49	210	187
» 1882	202	59	202	188
» 1883	210	59	201	186
» 1884	209	73	254	180
» 1885	231	64	223	173

Utgifterna för berörda sjukvård hafva uppgått till följande belopp:

	för Norrtelge lasarett.	för Östhammars lasarett.	för Södertelge lasarett.	för Löwenströmska lasarett.
	Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.
År 1881	6,668.47	3,309.88	7,986.14	6,750.85
» 1882	6,788.99	3,755.22	8,555.14	7,974.36
» 1883	6,926.32	3,929.28	8,128.11	8,826.94
» 1884	8,271.70	4,069.89	8,412.21	9,550.48
» 1885	8,768.31	4,271.01	11,070.05	10,053.66

Jemte det landstinget anvisat de medel till betäckande af nämnda utgifter, som erfordrats dels för Serafimerlasarettet utöfver det belopp, 2,400 kronor, som nämnda lasarett af statsverket uppbär såsom bidrag till länets sjukvård, och dels för de öfriga lasarettens utöfver beloppet af dit ingående legosängsavgifter, har landstinget under perioden meddelat de särskilda lasarettens extra anslag för olika ändamål till ett sammanlagdt belopp af 9,460 kronor 40 öre, bland hvilka, utom betydliga anslag till reparationer samt inköp af inventarier och beklädnadspersedlar, särskildt må nämnas: 400 kronor år 1883 till lasarettet i Norrtelge för anordnande af ändamålsenligare luftvexling; 1,000 kronor samma år till lasarettet i Östhammar för dränering och planering af lasarettets tomt; 923 kronor 40 öre år 1884 till lasarettet i Södertelge för inköp af ett lasarettstomten angränsande jordstycke; 600 kronor sistnämnda år till inköp af en häst för Löwenströmska lasarettets och idiotanstaltens gemensamma behof.

Dagafgiftens belopp är inom de särskilda betalningsklasserna å samtliga länslasarettens äfvensom å Serafimerlasarettet för medellösa och mindre bemedlade personer detsamma som i förra berättelsen uppgifvits.

Å det sistnämnda lasarettet utgår dagafgiften för mera bemedlade i allmänt rum med 1 krona och i särskildt rum med 2 kronor.

Sjukvårdsfonden, med räntan hvarå kostnaden för länets sjukvård till en del bestrides, under det att i öfrigt härtill användas infutna dagavgifter, årliga sjukvårdsavgiften och en del af landstingsskatten, besteg sig vid 1885 års slut till 93,689 kronor 39 öre, deraf 91,413 kronor 89 öre utgöras af räntebärande kapital.

I medeltal har följande antal platser vid de särskilda sjukvårdsanstalterna varit upptaget:

År.	Å kurhuset.	Å Serafimerlasarettet.	Å Norrtelge lasarett.	Å Östhammars lasarett.	Å Södertelge lasarett.	Å Löwenströmska lasarettet.
1881	24.41	35.73	14.18	3.58	15.44	12.62
1882	21.56	35.90	14.53	4.78	14.81	13.95
1883	19.35	38.24	14.51	4.04	14.82	13.19
1884	17.58	36.09	13.24	4.76	15.11	13.96
1885	18.59	38.77	16.12	5.40	18.01	13.87

För beredande af sådan *tillfällig vård åt sinnessjuka*, som afses i § 41 af Eders Kungl. Maj:ts nådiga stadga angående sinnessjuka den 2 november 1883, har innevarande års landsting, i stället för att vid något af lasarettens låta anordna en afdelning för så beskaffade sjuka, hvarom framställning gjorts hos ett föregående landsting, beslutat emottaga ett af Stockholms stads Helsovårdsnämnd gjordt erbjudande om upplåtande på öfverenskomna vilkor och till en början för en tid af ett år, räknadt från den 1 sistlidne oktober, af fyra platser för länets behof å den asyl vid Jakobsberg, som staden för tillfällig vård af sinnessjuka anordnat.

De ordinarie *läkarebefattningarna* inom länet, som ökats med en nyinrättad i Södertelge, der en andre stadsläkare vunnit anställning, äro eljest till antal och beskaffenhet desamma, som i förra berättelsen uppräknats. Utom innehafvarne af dessa befattningar hafva under perioden praktiserat: i Norrtelge och trakten deromkring en f. d. provinsialläkare samt vid Sundbyberg en annan läkare, hvarjemte vid Dalarö och Furusund varit förordnade läkare, å det förra stället såsom förut och vid Furusund under badtiden.

Veterinärväsendet förestås af länsveterinären samt fyra distriktsveterinärer, i städerna Södertelge och Norrtelge samt Sottholms och Färentuna distrikt, hvarjemte hithörande sjukdomsfall äfven behandlats af en vid Skebo bruk bosatt examinerad veterinär.

I afseende å *apotek* och *medikamentsförråd* samt *barnmorskor* är icke något att tillägga till hvad föregående berättelser i dessa ämnen innehålla.

Badanstalterna i Södertelge och Norrtelge uppgifvas såsom i allo tidsenliga och mycket besökta; och hafva sådana inrättningar under perioden kommit till stånd äfven i Öregrund och Östhammar, hvadan numera länets samtliga städer med undantag af Sigtuna äro mer eller mindre besökta badorter.

Fattigvårdsväsendet i länet börjar utveckla sig derhän, att kommunerna mer och mer synas finna med sin fördel förenligt att inrätta fattiggårdar. Vid periodens början funnos sådana för Össeby-Garns kommun vid Gillberga och för Börstils kommun i Börstils by. Under perioden hafva följande nya uppstått: för Lidingö kommun vid Södergarn, för Södertelge å stadens område och för Husby-Långhundra kommun vid Tarf. Med samtliga landskommunernas fattiggårdar är förenadt jordbruk, som i Össeby-Garn och Börstil skötes med tillhjälp af de arbetsdugliga bland hjonerna, men i Lidingö och Husby-Långhundra af arrendatorer, af hvilka den i Lidingö tillika är föreståndare för fattiggården.

De rätt betydliga uppostringar, kommunerna fått vidkännas för anläggningen af sina fattiggårdar, hafva, såsom det sedermera ofta nog visat sig, blifvit ersatta dels genom minskad fattigvård, dels genom ett bättre ordnande i öfrigt af kommunens

fattigvårdsväsende, då man sålunda blifvit i tillfälle å ena sidan att gifva en god och fullständig omvårdnad åt dem, hvilka kommunen är pliktig att lemna sådan, och å andra sidan att skydda kommunen mot obehöriga anspråk från deras sida, som, utan verkligt behof, gifva sig sken af fattigdom.

Såsom ett synnerligen talande bevis på det förtroende, hvarmed fattiggården, särskildt i Börstils socken, omfattas, förtjenar omnämnas, att, då förslaget om inrättande af fattiggård derstädes möttes med likgiltighet och misstroende, beslutet deremot om fattigkasernens återuppbyggande efter den brand, som försommaren 1882 öfvergick fattiggården, fattades enhälligt.

Der ersättning af statsmedel till kommuner inom länet på grund af 31 § i Eders Kungl. Maj:ts nådiga förordning angående fattigvården förekommit, har den utgått med följande belopp:

år 1881.....	kr. 2,099'64.
» 1882.....	» 2,921'81.
» 1883.....	» 1,996'35.
» 1884.....	» 2,011'64.
» 1885.....	» 1,788'50.

Vid beviljande för år 1883 af vissa belopp för länet utaf det från och med år 1875 utgående extra anslag till aflöning och underhåll åt *särskild polisstyrka* på landet, äfvensom till belöningar för gröfre brotts upptäckande samt förbrytares efterspanande, har Eders Kungl. Maj:t meddelat nådig föreskrift, att bidrag, hvad polisbevakning anginge, företrädesvis borde tilldelas kommuner, hvilka sjelfva ville lemna motsvarande tillskott, eller der landsting eller enskilde vore villige att för ändamalet bidra; och hafva till följd af berörda föreskrift, på anmodan af Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande, Solna, Brännkyrka samt Danviks och Siklaö kommuner anslagit bidrag till aflönande af extra polisbevakning, Solna kommun utanför Norrtull och tullen vid Karlberg, Brännkyrka kommun utanför Horns- och Skanstullar samt de öfrige utanför Danviks tull; varande med de af Eders Kungl. Maj:t anvisade medlen förfaret på hufvudsakligen enahanda sätt som under föregående perioder.

Stockholm å Landskansliet den 31 december 1886.

W. STRÅLE.

I. Törneblad.

Matth. Falk.

Tab. No 1.

FOLKMÄNGDEN I STOCKHOLMS LÄN ÅREN 1881—1885.

1.		2.			3.			4.			5.			6.			7.			8.			9.			10.			11.			12.		
		Den 31 december enligt presternas uppgifter.			Enligt de mantalslängder, som upprättats vid slutet af motstående år.									Bevärings- manskap af alla 5 klass. enligt form. H. i nåd. förrord. d. 9 febr. 1861.			Enligt årets mönster- rullor ap- proberade bevärings- ynglingar.																	
		Hela folkmängden af			Deraf fria från mantals- penningar.																													
		Mankön.	Qvinkön.	Summa.	Mankön.	Qvinkön.	Summa.	Mankön.	Qvinkön.	Summa.	Mankön.	Qvinkön.	Summa.																					
A landsbygden	år 1881....	67,402	70,683	138,085	67,500	70,854	138,354	29,846	32,586	62,432	3,666	719																						
"	" 1882....	67,636	70,834	138,470	67,422	70,826	138,248	29,742	32,539	62,281	3,756	712																						
"	" 1883....	67,629	70,736	138,365	67,633	70,946	138,579	29,743	32,484	62,227	3,788	752																						
"	" 1884....	67,515	70,488	138,003	68,046	71,107	139,153	29,782	32,359	62,141	4,014	795																						
"	" 1885....	68,147	70,813	138,960	67,872	70,791	138,663	29,636	32,021	61,657	4,077	874																						
I Södertelge stad	år 1881....	1,625	1,939	3,564	1,610	1,898	3,508	694	755	1,449	102	26																						
"	" 1882....	1,612	1,970	3,582	1,596	1,941	3,537	688	766	1,454	95	14																						
"	" 1883....	1,589	1,978	3,567	1,629	1,986	3,615	673	806	1,479	96	21																						
"	" 1884....	1,664	2,094	3,758	1,575	1,978	3,553	655	770	1,425	102	15																						
"	" 1885....	1,760	2,166	3,926	1,685	2,103	3,788	698	808	1,506	114	24																						
I Norrtelge stad	år 1881....	867	1,028	1,895	874	1,043	1,917	399	426	825	64	11																						
"	" 1882....	911	1,071	1,982	916	1,082	1,998	419	438	857	50	4																						
"	" 1883....	929	1,100	2,029	926	1,119	2,045	419	449	868	57	5																						
"	" 1884....	993	1,160	2,153	983	1,180	2,163	422	467	889	45	8																						
"	" 1885....	1,049	1,246	2,295	1,038	1,262	2,300	459	506	965	46	9																						
I Sigtuna stad	år 1881....	284	329	613	288	340	628	106	147	253	23	4																						
"	" 1882....	261	307	568	256	307	563	97	123	220	25	3																						
"	" 1883....	248	298	546	254	305	559	93	121	214	24	3																						
"	" 1884....	254	309	563	260	321	581	95	118	213	24	3																						
"	" 1885....	259	316	575	265	335	600	99	132	231	18	4																						
I Östhammars stad	år 1881....	292	334	626	292	335	627	132	135	267	13	3																						
"	" 1882....	283	354	637	286	352	638	128	148	276	15	2																						
"	" 1883....	298	354	652	303	356	659	136	155	291	16	—																						
"	" 1884....	310	380	690	314	384	698	133	174	307	15	3																						
"	" 1885....	308	367	675	306	366	672	124	162	286	15	4																						
I Öregrunds stad	år 1881....	388	437	825	388	440	828	145	151	296	6	—																						
"	" 1882....	411	436	847	389	439	828	144	149	293	7	1																						
"	" 1883....	414	440	854	411	437	848	154	149	303	10	—																						
"	" 1884....	414	447	861	414	440	854	152	156	308	8	1																						
"	" 1885....	418	452	870	414	447	861	140	152	292	15	1																						
I Vaxholms stad (m. garnison)	år 1881....	667	633	1,300	659	626	1,285	390	265	655	37	11																						
"	" 1882....	735	664	1,399	672	641	1,313	406	275	681	37	11																						
"	" 1883....	759	682	1,441	759	674	1,433	458	282	740	55	16																						
"	" 1884....	772	686	1,458	760	683	1,443	448	274	722	60	14																						
"	" 1885....	827	713	1,540	795	689	1,484	452	286	738	74	14																						
I hela länet	år 1885....	72,768	76,073	148,841	72,375	75,993	148,368	31,608	34,067	65,675	4,359	930																						

Tab. N:o 2.

ALLMÄNNA VÄGAR OCH SKJUTSNING I STOCKHOLMS LÄN ÅREN 1881—1885.

1. Särskilda slag af vägar.	2. Längd af hvarje vägslag vid 1885 års slut.	3. Deraf under åren 1881—1885		5. 6. 7. 8. Kostnad för under åren 1881—1885				9. Längd af indelade, med skjutsanstalter försedda vägar vid 1885 års slut.	10. 11. 12. Skjutsanstalter (vid 1885 års slut)			
		fulländade och afsy- nade nya vägar.	omlagda eller betydligt förbättrade vägsträckor.	fulländade nya vägar.		omlagda eller betydligt förbättrade vägsträckor.			med entreprenad.		utan entreprenad.	
				Af statsmedel.	Af lands-tingets eller kommunernas medel.	Af statsmedel.	Af lands-tingets eller kommunernas medel.		Gästgifverier.	Skjutsstationer.		
	Mil.	Mil.	Mil.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Mil.	Antal.	Antal.	Antal.	
Å landsbygden:												
allmänna landsvägar	62.5	—	0.3	—	—	13,040	—	136.9	33	6	—	
häradsvägar	78.8	—	0.6	—	—	16,100	12,000		6	9	—	
sockenvägar	62.4	—	—	—	—	—	—		1	4	6	
I städerna	2.3	—	—	—	—	—	—	—	6	—	—	
Summa	206	—	0.9	—	—	29,140	12,000	152.2	46	19	6	
<i>Skjutslegan per mil utgick vid 1885 års slut med:</i>												
1.80 kronor	hvilket är <i>maximilega</i> , med entreprenadbidrag								vid	31	12	—
	hvilket är " utan "								"	11	4	—
1.75 "	hvilket är <i>under maximilega</i>								"	2	—	—
1.65 "	hvilket är " "								"	1	—	—
1.50 "	hvilket är " "								"	1	—	—
1.00 "	hvilket är " "								"	—	1	—
0.50 "	hvilket är " "								"	—	1	—
	i nådiga brefvet den 21 mars 1879 om sjöskjuts stadgadt belopp								"	—	1	6
									Summa (skjutsanstalter)	46	19	6
									Krono- skjuts.			
Antal utgångna hästar under år 1881	vid								20	7,251	1,222	—
" " " 1882	"								27	7,675	1,503	—
" " " 1883	"								25	7,843	1,872	—
" " " 1884	"								21	7,969	1,747	—
" " " 1885	"								32	6,516	1,520	—
Summa (hästar)									125	37,254	7,864	—

Tab. N:o 4.

EGENDOMAR AF FIDEIKOMMISSNATUR I STOCKHOLMS LÄN ÅR 1885.

1.	2.	3.	M a n t a l.				8.	9.	10.	11. 12. 13. 14.						
			Krono.	Skatte.	F r ä l s e.					Summa (mantal).	Antal utjordar, ängar o. d. ej i mantal satt jord.	Antal verk och inrättningar.	Taxeringsvärdet (i kronor)			Summa.
					Säterier, ladugårdar, rå och rör.	Allmänt frälse.							jordbruksfastighet.	å annan fastighet.	å frälse-ränta.	
Bruksegaren Th. Ankarcrona	Runsa	Ed.	—	—	4	5½	9½	1	—	202,000	—	—	202,000			
Godsegaren A. J. Giertta	Bona	Munsö.	—	—	6	7½	—	—	1	245,000	200	—	268,800			
	Kunsta	Adelsö.	—	1	—	½	14½	—	—	23,600	—	—				
Hofmarskulken Friherre L. de Geer till Löfsta	Väsby m. m.	Hammarby.	—	—	2	3	—	—	1	134,000	10,000	—	154,000			
	Öfre Rundby	Ed.	—	—	—	½	5½	—	—	10,000	—	—				
C. G. M. Nisbeth	Tisslinge	Östuna.	—	—	2	½	2½	—	—	50,000	—	—	50,000			
Peder Hammarsköld	Vängsjöberg m. m.	Gottröra.	—	1	4	1½	6½	—	—	150,000	—	—	150,000			
Knut Gardtman	Norrby m. m.	Vidbo.	—	½	3	3½	—	—	1	95,600	—	—	182,100			
	Ovike m. m.	Husby-Långhundra.	—	2¼	—	2½	11½	—	1	86,500	—	—				
Enkefru Charl. Jennings	Skånelaholm m. m.	Skånela.	—	¾	3¼	6¾	10¾	—	—	200,000	—	—	200,000			
Kammarherren Friherre Fr. Hermelin	Nor m. m.	Knifsta.	—	—	5	1¼	6¼	—	3	113,500	19,200	—	132,700			
Löjtnanten C. D. von Schinkel	Vallstanäs m. m.	Norrsunda.	—	—	3	13¾	—	—	—	313,200	—	1,600	381,800			
	Elgesta m. m.	Husby-Erlinghundra.	—	—	—	3	19¾	—	1	67,000	—	—				
Friherrinnan Ebba Beck-Friis	Harg m. m.	Harg.	—	¾	8	11¾	—	—	4	373,800	92,000	39,400	853,600			
	Slätö	Börstil.	—	—	—	½	—	—	—	7,500	—	3,200				
	Fr. ränta af Boda	Edebo.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	100				
	D:o » Skedika	Hökhufvud.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2,300				
	Burvik m. m.	Knutby.	—	6¼	—	2¼	—	—	—	50,000	—	—				
	Bennebol m. m.	Bladåker.	—	—	—	2½	—	—	3	47,500	75,700	2,900				
	Godtbol m. m.	Ununge.	—	¼	—	½	—	—	—	14,000	—	—				
	Medholma	Singö.	—	—	—	1	—	—	—	14,000	—	—				
	Kristineholm eller Östersätterna	Lohärad.	—	1½	2½	—	37¾	—	2	120,000	11,200	—				
Enkefru Ulla Skjöldebrand	Nor m. m.	Roslags-Bro.	—	—	3	1½	—	—	2	110,300	8,300	27,300		164,000		
	Fr. ränta af Stridsby	Vätö.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4,500				
	D:o » Rörvik m. m.	Söderby-Karl.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4,200				
	D:o » Hemmene m. m.	Lohärad.	—	—	—	—	4½	—	—	—	—	9,400				
Underlöjtnanten Grefve E. Oxenstjerna	Vernberg m. m.	Roslags-Bro.	—	2	2	—	—	—	—	51,000	—	15,500	90,500			
	Gräfsta	Estuna.	—	¼	—	—	—	—	—	4,000	—	—				
	Alby	Söderby-Karl.	—	—	—	1	5¼	—	1	20,000	—	—				

Tab. N:o 4.

Stockholms län.

Tab. No 4. (Forts.) EGENDOMAR AF FIDEIKOMMISSNATUR I STOCKHOLMS LÄN ÅR 1885.

1. Fideikommissinnehafvarens namn.	2. Egendomens namn.	3. Belägenhet. Socken.	4. 5. 6. 7. 8. M a n t a l.					9. Antal utjordar, ängar o.d. ej i mantal satt jord.	10. Antal verk och jarättningar.	11. 12. 13. 14. Taxeringsvärdet (i kronor)																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																															
			Krono.	Skatte.	Frälse.		Summa (mantal).			jordbruks- fastighet.	å annan fastighet.	å frälse- ränta.	Summa.																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																												
					Säterier, ladugårdar, rå och rör.	Allmänt frälse.																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																			
J. A. B. Westman	Södersund m. m.	Roslags-Bro.	—	2½	—	1½	4¾	—	—	44,500	—	5,200	72,600																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																												
	Eka, östra m. m.	Estuna.	—	¼	—	1¾				22,900	—	—		Enkefru L. Schürer von Waldheim	Mellingeholm m. m.	Frötuna.	—	—	5	3¾	8¾	1	—	134,800	2,000	5,500	145,300	Nenninge äng	Rådmansö.	—	—	—	—	3,000	—	—	I. F. S. Ridderstad	Riddersholm m. m.	"	—	1	—	2¼	3¾	—	2	50,000	2,500	—	52,500	Godsegaren E. G. Boström	Östanå m. m.	Roslags-Kulla.	—	—	15¾	3¾	43¼	—	4	454,000	95,500	7,000	1,153,800	Bergby m. m.	Riala.	—	—	—	4¾¾	7	179,200	—	30,400	Fr. ränta af Åsätra m. m.	Österåker.	—	—	—	—	—	—	—	8,100	Gjerdsvik m. m.	Ljusterö.	—	—	4	12½	—	—	282,000	—	9,100	Exarby m. m.	Garn.	—	¼	—	3¼	—	—	88,500	—	—	Fil. D:r Friherre A. Cederström	Beatelund m. m.	Ingarö.	—	—	5½	3½	14	—	1	168,000	13,000	—	301,000	Sätuna m. m.	Husby- {Erlinghundra.}	—	—	—	4	1	93,000	—	—	Ektorps	Vesterhaninge.	—	—	¾	1	—	—	27,000	—	—	Friherre N. von Lantingshausen von Höpken	Bogesund m. m.	Östra Ryd.	—	1	2	¼	3¼	1	2	134,300	119,500	—	253,800	Grefve J. H. Crouhjelm	Näsby m. m.	Täby.	—	8	3½	1	12¾	—	2	394,000	2,000	—	404,000	Lahäll	Danderyd.	—	—	—	¼	—	—	8,000	—	—	Besittningsrätten upplåten åt Presidenten Grefve N. Barck och efterlemnade, enligt Kungl. Kammarkollegii bref den 30 januari 1797	Bergshamra med Tivoli	Solna.	1	—	—	—	1	1	—	53,500	63,000	—	116,500	Kammarherre C. F. Braunerhjelm	Sandemar m. m.	Österhaninge.	—	—	1¾	25¾	63½	—	4	597,900	7,000	24,000	1,307,400	Svinåker	Ornö.	—	—	—	1½	—	—	15,000	—	—	Villinge	Nämdö.	—	½	—	—	—	1	8,000	300	—	Vinåker m. m.	Dalarö.	—	—	—	2¼	—	—	38,000	—	—	Rungarn m. m.	Bladåker.	—	1½	2	4	—	1	195,200	200	400	Berga m. m.	Faringe.	—	1¾	½	9¼	—	—	159,000	—	—	Björkö m. m.	Knutby.	—	—	5½	2½	—	1	144,000	500	4,000	Stora Väsby m. m.	Almunge.	—	—	2	2¼	—	—	104,000	—	—	Fr. ränta af Tvärnö	Harg.	—	—	—	—	—	—	—	—	6,900	D:o " Inål	Roslags-Bro.	—	—	—	—	—	—	—	—	3,000	Grefvinnan Jeannette Steenbock	Sundby m. m.	Ornö.	—	½	2	11¾	16¾	—	3	111,400	1,800	—	170,000	Näringsberg m. m.	Vesterhaninge.	—	½	2	¼	—	—	54,000	—	2,800	Friherre A. Trolle-Löwen	Häringe m. m.	"	—	—	3¾	11¾	26½	—	1	327,000	6,000	45,000	689,100	Banksta m. m.	Ösmo.	—	—	2¼	8¾	—	2	282,300	12,000	16,200	Fr. ränta af Bjurshagen m.m.	Muskö.	—	—	—	—	—	—	—	—	600	Ryttmästaren A. W. Lewia	Arbottna m. m.	"	—	—	—	5¼	5¼	1
Enkefru L. Schürer von Waldheim	Mellingeholm m. m.	Frötuna.	—	—	5	3¾	8¾	1	—	134,800	2,000	5,500	145,300																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																												
	Nenninge äng	Rådmansö.	—	—	—	—				3,000	—	—		I. F. S. Ridderstad	Riddersholm m. m.	"	—	1	—	2¼	3¾	—	2	50,000	2,500	—	52,500	Godsegaren E. G. Boström	Östanå m. m.	Roslags-Kulla.	—	—	15¾	3¾	43¼	—	4	454,000	95,500	7,000	1,153,800	Bergby m. m.	Riala.	—	—	—	4¾¾	7	179,200	—		30,400	Fr. ränta af Åsätra m. m.	Österåker.	—	—	—				—	—	—		—	8,100	Gjerdsvik m. m.	Ljusterö.	—	—	4	12½	—	—	282,000	—	9,100	Exarby m. m.	Garn.	—	¼	—	3¼	—	—	88,500	—	—	Fil. D:r Friherre A. Cederström	Beatelund m. m.	Ingarö.	—	—	5½	3½	14	—	1	168,000	13,000	—	301,000	Sätuna m. m.	Husby- {Erlinghundra.}	—	—		—	4	1	93,000	—	—				Ektorps	Vesterhaninge.	—		—	¾	1	—	—	27,000	—	—	Friherre N. von Lantingshausen von Höpken	Bogesund m. m.	Östra Ryd.	—	1	2	¼	3¼	1	2	134,300	119,500	—	253,800	Grefve J. H. Crouhjelm	Näsby m. m.	Täby.	—	8	3½	1	12¾	—	2	394,000	2,000	—	404,000	Lahäll	Danderyd.	—	—	—	¼	—	—	8,000	—	—	Besittningsrätten upplåten åt Presidenten Grefve N. Barck och efterlemnade, enligt Kungl. Kammarkollegii bref den 30 januari 1797	Bergshamra med Tivoli	Solna.	1	—	—	—	1	1	—	53,500	63,000	—	116,500	Kammarherre C. F. Braunerhjelm	Sandemar m. m.	Österhaninge.	—	—	1¾	25¾	63½	—	4	597,900	7,000	24,000		1,307,400	Svinåker	Ornö.	—	—	—				1½	—	—		15,000	—	—	Villinge	Nämdö.	—	½	—	—	—	1	8,000	300	—	Vinåker m. m.	Dalarö.	—	—	—	2¼	—	—	38,000	—	—	Rungarn m. m.	Bladåker.	—	1½	2	4	—	1	195,200	200	400	Berga m. m.	Faringe.	—	1¾	½	9¼	—	—	159,000	—	—	Björkö m. m.	Knutby.	—	—	5½	2½	—	1	144,000	500	4,000	Stora Väsby m. m.	Almunge.	—	—	2	2¼	—	—	104,000	—	—	Fr. ränta af Tvärnö	Harg.	—	—	—	—	—	—	—	—	6,900	D:o " Inål	Roslags-Bro.	—	—	—	—	—	—	—	—	3,000	Grefvinnan Jeannette Steenbock	Sundby m. m.	Ornö.	—	½	2	11¾	16¾	—	3	111,400	1,800	—	170,000	Näringsberg m. m.	Vesterhaninge.	—	½	2	¼	—	—	54,000	—	2,800	Friherre A. Trolle-Löwen	Häringe m. m.	"	—	—	3¾	11¾	26½		—	1	327,000	6,000	45,000	689,100				Banksta m. m.	Ösmo.	—		—	2¼	8¾	—	2	282,300	12,000	16,200	Fr. ränta af Bjurshagen m.m.	Muskö.	—	—	—	—	—	—	—	—	600	Ryttmästaren A. W. Lewia	Arbottna m. m.	"	—	—	—	5¼	5¼	1	—	100,000	—
I. F. S. Ridderstad	Riddersholm m. m.	"	—	1	—	2¼	3¾	—	2	50,000	2,500	—	52,500																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																												
Godsegaren E. G. Boström	Östanå m. m.	Roslags-Kulla.	—	—	15¾	3¾	43¼	—	4	454,000	95,500	7,000	1,153,800																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																												
	Bergby m. m.	Riala.	—	—	—	4¾¾				7	179,200	—		30,400																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																											
	Fr. ränta af Åsätra m. m.	Österåker.	—	—	—	—				—	—	—		8,100																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																											
	Gjerdsvik m. m.	Ljusterö.	—	—	4	12½				—	—	282,000		—	9,100																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																										
	Exarby m. m.	Garn.	—	¼	—	3¼				—	—	88,500		—	—																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																										
Fil. D:r Friherre A. Cederström	Beatelund m. m.	Ingarö.	—	—	5½	3½	14	—	1	168,000	13,000	—	301,000																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																												
	Sätuna m. m.	Husby- {Erlinghundra.}	—	—	—	4				1	93,000	—		—																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																											
	Ektorps	Vesterhaninge.	—	—	¾	1				—	—	27,000		—	—																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																										
Friherre N. von Lantingshausen von Höpken	Bogesund m. m.	Östra Ryd.	—	1	2	¼	3¼	1	2	134,300	119,500	—	253,800																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																												
Grefve J. H. Crouhjelm	Näsby m. m.	Täby.	—	8	3½	1	12¾	—	2	394,000	2,000	—	404,000																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																												
	Lahäll	Danderyd.	—	—	—	¼				—	—	8,000		—	—																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																										
Besittningsrätten upplåten åt Presidenten Grefve N. Barck och efterlemnade, enligt Kungl. Kammarkollegii bref den 30 januari 1797	Bergshamra med Tivoli	Solna.	1	—	—	—	1	1	—	53,500	63,000	—	116,500																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																												
Kammarherre C. F. Braunerhjelm	Sandemar m. m.	Österhaninge.	—	—	1¾	25¾	63½	—	4	597,900	7,000	24,000	1,307,400																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																												
	Svinåker	Ornö.	—	—	—	1½				—	—	15,000		—	—																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																										
	Villinge	Nämdö.	—	½	—	—				—	1	8,000		300	—																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																										
	Vinåker m. m.	Dalarö.	—	—	—	2¼				—	—	38,000		—	—																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																										
	Rungarn m. m.	Bladåker.	—	1½	2	4				—	1	195,200		200	400																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																										
	Berga m. m.	Faringe.	—	1¾	½	9¼				—	—	159,000		—	—																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																										
	Björkö m. m.	Knutby.	—	—	5½	2½				—	1	144,000		500	4,000																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																										
	Stora Väsby m. m.	Almunge.	—	—	2	2¼				—	—	104,000		—	—																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																										
	Fr. ränta af Tvärnö	Harg.	—	—	—	—				—	—	—		—	6,900																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																										
	D:o " Inål	Roslags-Bro.	—	—	—	—				—	—	—		—	3,000																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																										
Grefvinnan Jeannette Steenbock	Sundby m. m.	Ornö.	—	½	2	11¾	16¾	—	3	111,400	1,800	—	170,000																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																												
	Näringsberg m. m.	Vesterhaninge.	—	½	2	¼				—	—	54,000		—	2,800																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																										
Friherre A. Trolle-Löwen	Häringe m. m.	"	—	—	3¾	11¾	26½	—	1	327,000	6,000	45,000	689,100																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																												
	Banksta m. m.	Ösmo.	—	—	2¼	8¾				—	2	282,300		12,000	16,200																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																										
	Fr. ränta af Bjurshagen m.m.	Muskö.	—	—	—	—				—	—	—		—	600																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																										
Ryttmästaren A. W. Lewia	Arbottna m. m.	"	—	—	—	5¼	5¼	1	—	100,000	—	—	100,000																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																												

A. L. Lewin.....	Ludvigsberg m. m.....	Muskö.	—	—	—	8½	8½	—	—	135,000	—	—	135,000
K. G. Gardtman.....	Vidby.....	Ösmo.	—	—	—	7½	7½	—	—	18,000	—	—	18,000
Friherre Karl Knutsson Bonde.....	Fällnäs m. m.....	Sorunda.	—	2½	10¾	4¼	—	—	4	500,600	65,000	28,000	—
	Mälby.....	Ösmo.	—	—	—	1¾	—	—	—	28,000	—	—	—
	Oxnö m. m.....	Torö.	—	—	—	1½	21½	—	—	33,000	—	—	654,600
Friherre T. G. A. Rudbeck.....	Marieberg m. m.....	Grödinge.	—	2	21½	7¼	—	—	3	300,400	6,000	6,400	—
	Hågelby m. m.....	Botkyrka.	—	—	—	2½	15½	—	4	130,000	—	—	442,800
Grefve Fredrik Bonde.....	Näs.....	Grödinge.	—	—	—	1½	1½	—	—	70,000	—	2,600	72,600
Friherre C. A. Liljencrantz.....	Norsborg m. m.....	Botkyrka.	—	—	3½	2¼ ⁵ / ₂	6 ⁷ / ₁₆	—	1	170,000	2,000	—	172,000
Landshöfdingen Grefve G. Lagerbjelke	Elfsjö.....	Brännkyrka.	—	—	2¼	—	—	—	—	112,000	—	—	—
	Stufsta.....	Huddinge.	—	—	—	3	5¼	—	—	95,000	—	5,300	212,300
Hofjägmästaren H. af Petersens.....	Erstavik m. m.....	Erstavik.	—	—	2	6	—	—	22	355,100	13,000	—	—
	Aljö m. m.....	Tyresö.	—	—	—	1½	9½	—	1	15,500	3,000	—	356,600
Grefve C. A. Löwen.....	Gerstabergh m. m.....	Ytter-Jerna.	—	—	2	1	—	—	—	85,000	—	—	—
	Römora.....	Öfver-Jerna.	—	—	—	¼	3¼	—	—	6,000	—	—	91,000
Löjtnanten Friherre Gerdt Lovisin ...	Brandalsund m. m.....	Ytter-Jerna.	—	—	6½	½	—	—	—	176,000	—	—	—
	Bränninge.....	Tveta.	—	¾	—	—	7¾	—	—	26,000	—	—	202,000
		Summa	1	30¼	135¼	238¼ ¹¹ / ₁₆	415 ⁷⁷ / ₁₆₀	56	49	9,030,600	630,900	320,900	9,982,400

Tab. No 5.

EGENDOMAR TILLHÖRANDE INHEMSKA AKTIEBOLAG I STOCKHOLMS LÄN ÅR 1885.

1. Aktiebolagets namn.	2. Egendomens namn.	3. Belägenhet. Socken. (Stad.)	4. 5. 6. 7. M a n t a l.				8. Summa (mantal).	9. Antal utjordar, ängar o. d. ej i mantal satt jord.	10. Antal verk och inrätt- ningar.	11. 12. 13. 14. Taxeringsvärdet (i kronor)				
			Krono.	Skatte.	Frälse.					Summa (mantal).	jordbruks- fastighet.	å annan fastighet.	å frälse- ränta.	Summa.
					Säterier, ladugårdar, rå och rör.	Allmänt frälse.								
Stockholms Transport-och Bogserings- aktiebolag	Slip å Stora Essingen..... Ekensbergs varf.....	Bromma. Brännkyrka.	—	—	—	—	—	1	—	1,000	—	—	141,000	
Sebastin-Aktiebolaget	Stora Horsgärdet och Udd- näs fabrik	Ed.	$\frac{1}{8}$	—	—	—	$\frac{1}{8}$	1	1	20,000	20,000	—	40,000	
Bockholms-Sätra Aktiebolag	Sätra med tegelbruk	Ekerö.	—	—	$\frac{1}{2}$	—	$\frac{1}{2}$	—	1	43,000	55,000	—	98,000	
Aktiebolaget Hilleviken	Hillersjöby med d:o	Hilleshög.	—	$\frac{37}{64}$	—	—	$\frac{37}{64}$	—	1	13,500	60,000	—	73,500	
Högbro Qvarnaktiebolag	Högbro väderqvarn	Närtuna.	—	—	—	—	—	—	1	—	13,500	—	13,500	
Aktiebolaget Österby bruk	Kallerö lastageplats m. m. Gubbo m. m. Fr. ränta af Berkinge m. m. Tadioge	Börstil. Valö. Forsmark. Almunge.	—	—	—	—	—	1	1	1,000	12,000	—	13,000	
			—	$\frac{1}{2}$	—	$9\frac{1}{8}$	—	6	—	240,900	—	94,600	335,500	
			—	—	—	—	—	—	—	—	—	7,000	7,000	
			—	—	—	$\frac{1}{4}$	—	—	—	8,500	—	—	8,500	
							$10\frac{5}{8}$							
Aktiebolaget Forsmarks bruk	Forsmarks bruk m. m. Sneslingeberg m. m. Gräsö gård m. m. Frebbebo m. m.	Forsmark. Börstil. Gräsö. Valö.	—	$3\frac{1}{8}$	—	$6\frac{3}{8}$	—	9	8	254,600	134,000	—	388,600	
			—	$2\frac{1}{4}$	$5\frac{1}{8}$	$2\frac{3}{8}$	—	5	3	301,200	6,000	38,500	345,700	
			—	$5\frac{3}{8}$	—	—	—	1	1	137,300	600	—	137,900	
			—	$6\frac{1}{4}$	—	$4\frac{3}{8}$	—	3	1	173,000	200	2,500	175,700	
							$37\frac{1}{4}$							
Skebo bruks Aktiebolag	Skebo bruk m. m. Edsbro masugn m. m. Vidö slätta. Berga m. m. Ytterby. Ältan m. m. Riddarängen	Ununge. Edsbro. Bladåker. Edebo. Hälfverö. Söderby-Karl. Lohärad.	—	$4\frac{1}{4}$	$5\frac{1}{2}$	$14\frac{1}{2}$	—	1	11	236,400	182,900	17,100	436,400	
			—	$4\frac{1}{2}$	$\frac{1}{4}$	$3\frac{1}{2}$	—	3	2	168,800	78,500	26,700	274,000	
			—	—	—	—	—	1	—	200	—	—	200	
			—	$16\frac{1}{4}$	—	—	—	3	—	282,800	—	3,300	286,100	
			—	$\frac{1}{4}$	—	—	—	1	—	7,500	10,000	—	17,500	
			—	$\frac{1}{8}$	—	—	—	1	1	37,000	500	—	37,500	
			—	—	—	—	—	1	—	600	—	—	600	
							$36\frac{7}{8}$							
Rotebro SprängämnesfabriksAktiebolag	Norrvikens fabrik	Sollentuna.	—	—	—	—	—	—	1	—	10,000	—	10,000	
Vattholma bruks Aktiebolag	Lenna m. m.	Almunge.	—	$6\frac{3}{8}$	$9\frac{1}{4}$	$10\frac{3}{8}$	—	2	6	652,000	115,000	14,000	781,000	
Furusunds Varfsaktiebolag	Lägenhet å Högmarsö egor	Länna.	—	—	—	—	—	—	1	—	12,000	—	12,000	
Smedby Aktiebolag	Smedby m. m.	Österåker.	—	$3\frac{1}{2}$	1	$11\frac{1}{8}$	—	1	1	361,000	59,000	2,900	422,900	
Rörstrands Aktiebolag	Ytterby qvartsgrufva	"	—	—	—	—	—	—	1	—	12,500	—	12,500	
Aktiebolaget Gustafsbergs fabriks in- tressenter	Gustafsbergs porslinsfabrik m. m.	Vermdö.	—	$\frac{1}{2}$	$2\frac{3}{8}$	$3\frac{1}{4}$	—	—	1	213,000	407,000	—	620,000	
Ahlbergs Rullgardinsfabriks Aktiebolag	Karlsro, nedre, No 2	Solna.	—	—	—	—	—	—	1	—	70,700	—	70,700	
Aktiebolaget Grödinge Mejeri	Grödinge mejeri	Grödinge.	—	—	—	—	—	—	2	—	35,000	—	35,000	

K. M:s. Drifningshufvudens jämtårsberättelser 1881 1885. Stockholms län.

Stockholms Yllefabriks Aktiebolag ...	Rejmersholms yllefabrik ...	Brännkyrka.	—	—	—	—	—	1	3,000	300,000	—	303,000	
Rejmersholms Nya Spritförädlings-Aktiebolag	Rejmersholms spritförädlingsfabrik	»	—	—	—	—	—	1	—	415,000	—	415,000	
Nitroglycerin-Aktiebolaget	Vinterviken med Mörtviken 5 källare	»	—	—	—	—	—	2	20,000	130,000	—	150,000	
Bergsunds Mekaniska Verkstads Aktiebolag	Finnboda slip	Botkyrka.	—	—	—	—	—	5	—	5,000	—	155,000	
Stockholms Superfosfat-Aktiebolag	Gäddviken	Siekläö.	—	—	—	—	—	1	16,000	350,000	—	366,000	
Igelsta Aktiebolag	Igelsta tegelbruk	»	—	—	—	—	—	1	3,000	219,000	—	222,000	
Igelsta Aktiebolag	Igelsta tegelbruk	Öster-Telge.	—	—	—	—	—	1	—	147,000	—	147,000	
Kiholms Aktiebolag	Kiholm med tegelbruk	Vester-Telge.	—	—	$\frac{1}{2}$	$\frac{1}{2}$	—	2	37,500	152,000	—	189,500	
Jerna Torf-Aktiebolag	Jerna Torffabrik	Ytter-Jerna.	—	—	—	—	—	1	—	10,000	—	10,000	
Jerna Torf-Aktiebolag	Logsjömossen	Öfver-Jerna.	—	—	—	—	—	1	400	—	—	10,400	
Aktiebolaget Atlas	Fabrikshus m. m.	Södertelge stad.	—	—	—	—	—	10	—	253,900	—	253,900	
Södertelge Badaktiebolag	Badhus m. m.	» »	—	—	—	—	—	4	600	88,700	—	89,300	
Södertelge Kanalbolag	Boställshus m. m.	» »	—	—	—	—	—	8	4,000	23,800	—	27,800	
Norrtelge Badhus-Aktiebolag	Badhus	Norrtelge »	—	—	—	—	—	1	200	45,000	—	45,200	
Östhammars Badhus-Aktiebolag	Badhus	Östhammars »	—	—	—	—	—	1	—	13,500	—	13,500	
Öregrunds Badhus-Aktiebolag	N:o 48 Norra roten	Öregrunds »	—	—	—	—	—	1	—	Ej taxerad.	—	—	
Summa			$\frac{1}{2}$	55233	2411	533333	133133333	41	88	3,237,000	3,588,300	206,600	7,031,900

Tab. N:o 6.

EGENDOMAR TILLHÖRANDE FRÄMMANDE MAGTERS UNDERSÅTAR I STOCKHOLMS LÄN ÅR 1885.

1. Främmande magtens och undersåtens namn.	2. Egendomens namn.	3. Belägenhet. Socken.	4. 5. 6. 7. 8. M a n t a l.					9. Antal utjordar, ängar o. d. ej i mantal sntt jord.	10. Antal verk och inrättningar.	11. 12. 13. 14. Taxeringsvärdet (i kronor).				
			Krono.	Skatte.	Frälse.		Summa (mantal).			jordbruksfastighet.	å annan fastighet.	å frälse-ränta.	Summa.	
					Säterier, ladugårdar, rå och rör.	Allmänt frälse.								
Tyske undersåtarne: Grefve Guido Henckel von Donnersmark	Sjöhags m. fl. grufvor	Söderby-Karl.	—	—	—	—	—	—	—	—	Ejtaxerade.	—	—	—
	Gåsvik, grufbyggnader	Väddö.	—	—	—	—	—	—	—	—	4,100	—	—	—
f. Verkmästaren F. G. Gentele	Östernäs	Rådmanö.	—	4	—	—	4	—	—	—	5,000	—	—	9,100
	Summa		—	4	—	—	4	—	—	—	5,000	4,100	—	9,100

Tab. N:o 7.

BRANDFÖRSÄKRINGS-INRÄTTNINGARNES VERKSAMHET I STOCKHOLMS LÄN ÅREN 1881—1885.

1. Inrättningens namn och verksamhetsområde.	2. År, då verksamheten börjat.	3. Influtna försäkringsafgifter (eller utdebiterade belopp). 1881—1885.	4. Öfriga inkomster. 1881—1885.	5. Utbetalda brandskade-ersättningar. 1881—1885.	6. Öfriga utgifter. 1881—1885.	7. Befintliga fonder eller tillgångar vid slutet af år 1885.	8. 9. Försäkringsbelopp		10. Utdebiteringsgrund. Utdebiterade öre för hvarje 100 kr. ansvarighetsbelopp.					11. Eldsvådor, för hvilka under 1881—1885 utbetalts ersättning		12. Anmärkingar.
							tecknad under loppet af år 1885.	qvarstående vid slutet af år 1885.	1881.	1882.	1883.	1884.	1885.	Antal.	Antal.	
1. Stockholms läns Brandstodsbolag, omfattande allenast landsbygden	Fast egendom	1845	Kr. 238,156·69	Kr. 7,121·46	Kr. 164,393·57	Kr. 49,051·29	Kr. 113,598·93	Kr. 1,643,440	Kr. 58,968,350	9	10	9	5	6	154	} 284 1)
	Lös egendom	1845	182,299·26	9,835·44	127,172·92	38,597·22	76,168·59	1,054,170	44,674,820	9	10	9	5	7	130	
2. Länna sockens Brandstodsbolag, omfattande Länna, Frötuna, Blidö och Ljusterö socknar...	Fast egendom	1859	3,188·08	900·47	5,483·38	281·75	1,900·00	21,610	813,760	5	5	10	10	10	2	} 6 2)
	Lös egendom	1859	2,010·26	829·84	1,075·00	195·75	4,020·00	12,010	557,150	5	5	10	10	5	2	
3. Lyhundra med flere härads Brandstodsbolag, omfattande Lyhundra och Sjuhundra härad jemte Bro och Vätö samt Väddö och Häfverö skeppslag	Fast egendom	1863	5,181·00	—	5,001·00	—	86·00	—	1,184,990	13	—	34	—	—	4	} 14 3)
	Lös egendom	1863	3,179·00	—	3,062·00	117·00	32·00	—	739,960	26	—	17	—	—	5	
Summa	—	—	434,014·29	18,087·21	306,187·32	88,243·01	195,805·52	2,731,230	106,939,030	—	—	—	—	—	—	304

Anm. 1) Försäkringsåret räknas från och med den 14 mars och uppgifterna afse tiden $\frac{14}{3}$ 1881— $\frac{13}{3}$ 1886. Ansvarighetsbeloppet var den 13 mars 1886 för fast egendom kr. 65,897,380, för lös egendom kr. 48,790,050. Ansvarigheten ökad under sista försäkringsåret med, för fast egendom kr. 1,906,350, för lös egendom kr. 1,145,380. — 2) Försäkringsåret räknas från och med den 14 mars och uppgifterna afse tiden $\frac{14}{3}$ 1881— $\frac{13}{3}$ 1886. — 3) Försäkringsåret sammanfaller med kalenderåret.

Tab. N:o 8.

FROMMA STIFTELSE, STIPENDIIFONDER, PENSIONSANSTALTER, SJUKKASSOR OCH DERMED JEMFÖRLIGA INRÄTTNINGAR I STOCKHOLMS LÄN, ÅR 1885.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
Stiftelsens namn.	Stiftelsens ändamål.	Stiftarens namn och yrke.	Stiftelsens år och dag.	Utdelning år 1885		Stiftelsens storlek vid slutet af år 1885.	Stiftelsen förvaltas af:	Åmärkn.
				till antal personer.	af nedanstående helu belopp. Kronor.	Kronor.		
A. Å landsbygden.								
1. Elgströmska donationsfonden (Jerfälla socken).	Understöd till socknens fattige.	L. H. Elgström, landbrukare.	1837 ¹⁵ / ₁₂	31	54	900	Pastor.	1)
2. Friherrinnan Sylvanders fond (Ekerö socken).	Utdelning till fattige, företrädesvis vid Kersö gård och alltid en vid nämnde gård.	Friherrinnan Sylvander.	1880 ¹ / ₁₂	4	90	1,500	Kommunalnämnden.	2)
3. Sandbergiska testamentet (Skå socken).	Understöd till de mest behöfvande bland enkorna inom socknen.	Anna Sandberg.	1846 ¹⁶ / ₅	16	32:13	—	D:o.	3)
4. Lövenska donationen (Sånnga socken).	Utdelning till socknens fattige.	Axel Löwen, greve, generallöjtnant.	1800 ⁷ / ₃	11	66:24	—	D:o.	4)
5. Sandbergiska testamentet (Sånnga socken).	Understöd åt fattige inom socknen samt löneförbättring åt skolläraren.	Anna Sandberg.	1852 ¹⁴ / ₁	23	220:44	—	Kommunalnämnden och skolerådet.	5)
6. Enkan Elisabet Anderssons testamente (Sånnga socken).	Understöd till 2 i socknen bosatte fattige, sjuklige och utarbetade män.	Elisabet Andersson.	1883 ⁹ / ₁₂	—	—	1,000	Kommunalnämnden.	6)
7. Ordenssällskapet Vänskapsbrödernas donation (Sånnga socken).	Understöd åt de vid Svartsjö slott och park boende fattige.	Bemälda sällskap.	188 ²⁹ / ₉	1	18	300	Pastor och kyrkovårdarne i församlingen.	7)
8. Lövenska donationen (Färentuna socken).	Understöd åt socknens fattige.	Axel Löwen, greve, generallöjtnant.	1800 ⁷ / ₃	20	118:24	—	Kommunalnämnden.	7)
9. Hedmanska fonden (Skånela socken).	Understöd åt älderstigne fattige.	Gustaf Hedman, hemmansägare.	1879 ⁸ / ₁	12	12	200	Kommunalnämndens ordförande.	8)
10. Sandinska fonden (Skånela socken).	D:o D:o.	Johan Sandin, klockare och skollärare.	1874 ¹⁷ / ₈	12	30	500	D:o d:o.	8)
11. Anders Dahlqvists understödsfond (Almunge socken).	Understöd åt socknens fattige till ett antal af 12 å 16 personer, förnämligast de i norra delen boende.	Anders Dahlqvist.	—	—	—	5,000	Fattigvårdsstyrelsen.	9)
12. Udéns fattigvårdsfond (Almunge socken).	Understöd åt fattige.	A. A. Udén, landbrukare.	1882 ¹ / ₄	—	—	500	D:o.	9)
13. Lovisafonden (Edsbro socken).	Understöd åt socknens skattefattige på Lovisadagen.	Lovisa Grundberg i Sättra, enka.	1875 ³⁰ / ₁₀	13	49:03	1,000	Kommunalnämnden.	10)
14. Hartvigiska fonden (Faringe socken).	Understöd åt fattiga inom socknen.	Hartvig, enka, prostinna.	1810	6	75	1,500	Pastor i Knutby och Faringe församlingar.	10)
15. Wallenstjernska testamentet (Bladåkers socken).	D:o d:o.	Anna Margareta Wallenstjerna, friherrinna.	1797 ¹⁹ / ₁	9	50	1,323:74	Pastor och en särskild direktion.	10)
16. Strömska fonden (Hökhufvuds socken).	Understöd till fem af socknens mest behöfvande fattige.	Anders Ström, bokhållare.	1862 ¹² / ₈	5	10	200	Fattigvårdsstyrelsen.	10)
17. Petterssonska fonden (Hökhufvuds socken).	Bidrag till fattigkassan för bestridande af fattigvården.	Per Pettersson, handlande.	1882 ⁴ / ₂	—	100	2,000	D:o.	10)
18. Hornska grafkassan (Rimbo socken).	Underhåll af Hornska grafven och bidrag till fattige under Ekebyholms gods.	Klas Horn, greve, generallöjtnant.	1809 ² / ₅	—	200	6,493:83	Pastor och församlingen.	10)
19. von Hauswolffska fattigkassan (Rimbo socken).	Understöd till fattige, lydande under frälset i socknen.	Brita Maria von Hauswolff, enka.	1846 ¹¹ / ₃	15	22:50	450	Pastor och kyrkovårdarne i församlingen.	10)
20. Liljeska donationsfonden (Lånna socken).	Försörjning af fattige under Penningby egendom.	—	—	—	—	2,000	Egaren utaf Penningby.	10)
21. Flemmingska donationen (Vermdö socken).	Understöd åt socknens fattige.	J. C. Flemming, friherre.	1714 ²⁸ / ₁	8	447	4,500	Presterskapet och kyrkovårdarne.	10)
22. Wederburnska donationen (Vermdö socken).	Understöd åt en eller två behöfvande inom socknen.	Wederburn, Johan, säteriägare.	1790 ¹⁴ / ₈	2	4:12	75	Fattigvårdsstyrelsen.	10)
23. Nordlindhska donationen (Vermdö socken).	Understöd åt välfrejdade fattige.	Katarina Nordlindh, enka.	1800 ⁷ / ₅	2	10	200	D:o.	10)
24. Silfverbergiska donationen (Vermdö socken).	Understöd åt två fattige af allmogeklass.	S. D. Silfverberg, major.	1808 ⁹ / ₃	2	82:50	1,500	D:o.	10)

Tab. N:o 8. (Forts.) FROMMA STIFTELSE, STIPENDIFONDER, PENSIONSANSTALTER M. M.

1. Stiftelsens namn.	2. Stiftelsens ändamål.	3. Stiftarens namn och yrke.	4. Stiftelsens år och dag.	5. Utdelning år 1885		7. Stiftelsens storlek vid slutet af år 1885. Kronor.	8. Stiftelsen förvaltas af:	9. Anmärkn.
				till antal personer.	af nedanstående hela belopp. Kronor.			
25. Hebbeska donationen (Vermdö socken).	Utdelning till fattighjonen i fattigstugan Henriksmessodagen.	Kristian Hebbe, egendoms-egare.	1813 ¹⁹ / ₁	2	4:12	75	Fattigvårdsstyrelsen.	
26. Bergska donationen (Vermdö socken).	Utdelning hvarje julafton till hjonen i fattigstugan.	Berg, sjökapt. n.	1814 ²² / ₃	6	6:25	112:50	D:o.	
27. Skevikska donationen (Vermdö socken).	Bidrag till fattigkassan för allmosevärdigas underhåll samt väralösa barns kristliga uppfostran.	Skevikska samfundet genom Per Wallander och A. E. Wester.	1832 ³ / ₁	12	1,200	25,000	D:o.	11)
28. Löwenska donationsfonden (Vesterhauinge socken).	Räntan användes till en måltid mat åt församlingens fattige i fattighus och barnhem julaftonen samt till insättning i ränte- och kapitalförsäkringsanstalten i Stockholm för socknens fattiga fosterbarn.	Löwen, Otto, friherre.	1883	3	15	800	Kommunalnämnden.	12)
29. Sterkyska fattiginrättningen (Botkyrka socken).	Underhåll i eget hus af 16 fattighjon.	J. U. Sterky, hofkamererare, och hans hustru A. M. Sterky	1845 ¹⁵ / ₁₀	16	1,188	25,000	Pastor, komminjster, domhufvanden, såvida han bor i socknen, samt egarne af Slagsta, Sturehof, Norsborg och Elfsta säterier.	
30. Dahlströmska testaments- och graffonden (Botkyrka socken).	Underhåll af Dahlströmska grafven och förökande af fattigkassan med överskottet af räntan.	S. G. Dahlström, juvelerare, godsegare.	1868 ¹ / ₁₂	—	25	500	Pastor.	
31. Vestertelge sockens medicinalfond.	Anskaffande af medicin åt sjuka fattighjon.	Nils Dufva, kammarråd.	Obekant.	13	15	300	Kommunalnämnden.	
32. Löwenska fonden (Öfver-Jerna socken).	Understöd åt socknens fattige.	Axel Löwen, grefve, general-löjtnant.	1800 ⁷ / ₃	36	100:80	—	D:o.	13)
33. Wigertska fonden (Öfver-Jerna socken).	D:o d:o.	Gustafva Wigert, enka.	1859 ²² / ₃	16	60	1,000	D:o.	
34. Westmanska fonden (Ytter-Jerna socken).	D:o d:o.	Isak Westman, ryttmästare.	1823 ²³ / ₈	12	508:80	8,928:66	Fattigvårdsstyrelsen.	
35. Eugeniahemmet vid Sundbyberg (Bromma socken).	Skötsel och vård af fattiga, obotligt sjuka och vanföra barn från hela riket.	H. K. H. Prinsessan Eugenie.	1879	—	—	Okänd.	En styrelse, bestående af 14 personer.	
36. Friherrinnan Sylvanders fond (Ekerö socken).	Bildande af fond för inrättande af en slöjdskola inom socknen.	Friherrinnan Sylvander.	1880 ¹ / ₁₂	—	—	500	Skolrådet.	
37. Hallenstjernaska fonden (Munsö socken).	Beredande af undervisning åt underhåfvandes vid Norrby egendom barn samt tillfälle för dem att i stad lära handverk.	G. Hallenstjerna, regerings-råd.	1810 ²⁵ / ₁₁	1	150	2,700	Egaren af Norrby egendom under kontroll af pastor.	
38. Segerbergska fonden (Adelsö socken).	Understöd åt 2 flickor i skolåldern tills fyllda 15 år eller 18 år, om de äro sjukliga.	Maria Sofia Segerberg, enka.	1839 ¹⁸ / ₄	2	54:60	1,090	Pastor samt egarne till Hammora och Stenby.	
39. Skånela församlings enskilda fond.	Underhåll i skolorna af fattiga barn.	C. L. Molin, häradshöfding.	Obekant.	10	15:60	260	Skolrådets ordförande.	14)
40. von Schinkelska fonden (Skånela och Norrsunda socknar).	Understöd för befordrande af fattiga barns skolgång.	Berndt von Schinkel, öfverste.	1857 ²⁶ / ₁	16	111:75	2,000	Skolrådets i församlingarna ordförande.	15)
41. Bäckbergska donationsfonden eller Frösunda församlings skolbeklädnadsfond.	Understöd åt fattiga skolbarn.	Bäckberg, fröken.	Obekant.	—	38:10	300	Skolrådets ordförande.	
42. Beklädnadskassan (Vidbo socken).	D:o d:o.	Johan Lindström, organist.	1862 ⁵ / ₄	—	—	1,038	Pastor.	
43. Nordhammarska fonden (Knifsta socken).	Bidrag till mat åt fattiga skolbarn.	Olof Nordhammar, kontrakts-prost.	1831 ¹⁸ / ₄	10	36	600	Kommunalnämnden.	
44. Udéns skolfond (Almunge socken).	Understöd åt fattiga skolbarn.	A. A. Udén, landtbrukare.	1882 ¹ / ₄	—	—	500	Pastor.	16)
45. Fru Thérèse Silfverstolpes, född Stegeman, fond (Rö socken).	Fattiga skolbarns beklädnad.	Gustaf Silfverstolpe, gods-egare.	1866 ¹⁹ / ₁₀	—	—	774	Pastor och kyrkoråd.	
46. Matts Anderssons donationsfond (Husby-Lyhundra socken).	Fattiga barns beklädnad och underhåll vid deras skolgång.	Matts Andersson, landtbrukare.	1867 ⁷ / ₁₁ och 1872 ²⁷ / ₁₁ 1871 ²⁹ / ₆	10	85	1,700	Kommunalnämndens ordförande.	
47. Matts Anderssons donationsfond (Skederids socken).	Skolväsendets befrämjande.	D:o d:o.	—	—	90	1,000	Pastor.	
48. Wibergska donationsfonden (Vätö socken).	Räntan tilldelas klockares enkor eller barn, om sådana finnas; eljest undfå de båda skolläraryne 40 kr. hvardera och återstoden går till fattiga skolbarn.	A. G. Wiberg, skolläraryne.	1849 ²⁴ / ₇	16	100	2,038:64	Skolrådet.	17)

49. Enerothska donationen (Vermdö socken).	Anskaffande af kläder åt fattiga skolbarn.	C. A. Eneroth, inspektor.	Obekant.	41	296	5,000	Skolrådet.
50. G. Janzons m. fl:s donationsfond (Vermdö socken).	D:o d:o.	G. Janzon, kyrkoherde. m. fl.	1868 $\frac{1}{12}$	13	78	1,300	D:o.
51. Kamrer Roos' donation (Ingarö socken).	Räntan användes till premier åt flitiga och sediga skolbarn.	C. O. Roos, kamrer.	1878 $\frac{18}{9}$	—	18	200	Kyrko- och skolråden.
52. Djurö skolas premiefond (Djurö socken).	Räntan användes till premier åt skolbarn.	Sällskapet »P. P.»	1883	—	—	28	Komministern i församlingen.
53. Dahlgrenska fonden (Nämdö socken).	Premieutdelning åt barn som ordentligt bevista folkskolan.	C. P. Dahlgren, bankokommissarie.	1879 $\frac{22}{12}$	—	—	195 ⁶⁰	Kyrkorådet.
54. Johanssonska donationsfonden (Utö socken).	Underlättande af fattiga barns skolgång.	Johan Erik Johansson, verkhusarbetare.	1871 $\frac{9}{11}$	6	12	200	Skolrådet.
55. Wincklerska slöjdskolan (Turinge socken).	Beredande åt fattiga barn af konstfärdighet i handslöjder, som äro nödiga och nyttiga å landet.	Johan Michael Winckler, revisionssekreterare.	1831 $\frac{5}{8}$	—	—	43,855	En direktion med domhufvanden i orten till ordförande.
56. Wigertska fonden (Öfver-Jerna socken).	Premieutdelning åt fattiga skolbarn.	B. P. Wigert, grosshandlande, och hans hustru.	1847 $\frac{7}{11}$	37	202 ⁶⁹	4,615 ²⁸	Skolrådet.
57. Adolf Schultz' fond (Öfver-Jerna socken).	Beklädnad för fattiga skolbarn.	Adolf Schultz, kramhandlande.	Obekant.	18	99 ³¹	1,525	D:o.
58. Njord (Norrunda socken).	Sjuk- och begravningshjälp.	J. G. Långström, skomakare.	1883 $\frac{6}{7}$	21	350	495 ⁸⁶	A. T. Westerberg i Åshusby. ⁽¹⁸⁾
59. Vassunda sockens sjukhjälpkassa.	Understöd åt medellösa vid svårare sjukdomsfall eller olyckshändelse.	—————	1873 $\frac{1}{5}$	1	50	271 ⁸²	Pastor. ⁽¹⁹⁾
60. Dahlqvistska donationsfonden (Knutby socken).	Understöd åt obotligt sjuka och åt fattiga skolbarn.	Anders Dahlqvist, kronofogde, och hans hustru.	1877 $\frac{30}{11}$	—	—	5,000	Kommunalnämnden. ⁽²⁰⁾
61. Skebo bruks sjukhjelps-fond (Ununge socken).	Beredande af sjukhjälp.	Otto Edsman, bokhållare.	1875 $\frac{1}{5}$	6	123	1,294 ⁴¹	Sex styrelseledamöter. ⁽²¹⁾
62. Vinterrosen (Brännkyrka socken).	Sjelfhjulsförening för beredande af sjukhjälp med 8 kronor i veckan under högst 10 veckor samt af begravningshjälp med 100 kronor.	C. F. Lindborg, smed.	1882 $\frac{12}{3}$	20	492	1,197 ⁹⁴	Fyra styrelseledamöter, valda för ett år i sender. ⁽²²⁾
63. Arbetarnes vid Reymersholms spritfärdlingsfabrik sjuk- och begravningskassa (Brännkyrka socken).	Understöd åt bolagets arbetare vid inträffande sjukdomsfall samt begravningshjälp åt deras sterbhus vid dödsfall.	Bolaget.	—	16	311	5,861 ⁶¹	Bolagets styrelse jemte arbetarnes fullmäktige. ⁽²³⁾
64. Tumba bruksarbetares begravningskassa (Botkyrka socken).	Understöd vid dödsfall till bruksarbetarne, deras hustrur och barn under 16 år.	Bruksarbetarne.	1856	1	75	4,884 ⁹⁷	Tre styrelseledamöter. ⁽²⁴⁾
65. Sieklaö sockens sjuk- och begravningskassa.	Sjukhjälp med 6 kronor i veckan och begravningshjälp med 50 kronor åt delegare.	Joh. Ögrim, skollärare.	1883 $\frac{3}{3}$	5	122	499 ⁴⁹	En styrelse, bestående af fem personer. ⁽²⁵⁾
66. Brödraförbundet (Sieklaö socken).	Ömsesidig sjuk- och begravningshjälp.	C. J. Lagerström, plåtslagare.	1884 $\frac{1}{1}$	32	993 ⁸⁵	523	C. G. Stark, J. Björnberg och A. P. Wester. ⁽²⁶⁾
67. Skarpskyttefonden för obotligt sjuka inom Vesterhaninge socken.	Sjukhjälp.	Skarpskyttekåren vid sin upplösning.	1879 $\frac{17}{5}$	3	30	670 ⁴⁹	Kommunalnämnden.
68. Dalarö tullvaktmästares begravningskassa.	Begravningshjälp vid dödsfall bland vaktmästarne.	Tullvaktmästarne.	1864	—	—	1,144 ⁶⁴	Vaktmästarne sjelfve. ⁽²⁷⁾
69. Dalarö lotsenkekassa.	Understöd åt lotsenkor.	Dalarö lotsar.	1830	12	178	2,297 ⁴²	Lotsarne sjelfve. ⁽²⁸⁾
70. Rosenbladskas fonden (Ekerö socken).	Inköp af biblar åt nattvardsungdom.	Rosenblad, grefve.	Obekant.	37	27 ⁷⁰	542 ⁸⁹	Kommunalnämnden.
71. von Lantingshausenfonden (Knifsta socken).	Räntan utgick förr såsom lön till skolläraren.	A. von Lantingshausen, grefve.	1818 $\frac{4}{6}$	—	—	392 ¹²	Pastor och kyrkovårdarne. ⁽²⁹⁾
72. Stiftelse utan särskildt namn i Forsmarks socken.	Räntan användes att för fattiga barns räkning göra insättning i lifränte- och kapitalförsäkringsanstalten.	Onämnd.	1878 $\frac{24}{11}$	200	10	200	Kommunalnämndens ordförande.
73. Silfverhjelmiska donationen (Vermdö socken).	För åtnjutande af den årliga räntan, anslagen åt läraren vid Fogelbro skola, har denne skyldighet att hvarje sön- och helgdag uppläsa predikan i skolhuset.	Maria Silfverhjelm, född Cronacker, enka.	1876 $\frac{29}{6}$	1	60	1,000	Skolrådet.
74. Föreningen vid Liljeholmens maskin- och vagnsverkstad (Brännkyrka socken).	Sjelfhjulp.	—————	1870 $\frac{1}{1}$	52	1,490 ⁵⁰	—	Två styrelseledamöter, valda för ett år i sender. ⁽³⁰⁾
75. Fru Klara Flodins, född Pettersson, på Fullersta gåvofond (Huddinge socken).	Beklädnad för fattiga nattvardsbarn.	B. Pettersson, enka.	1876 $\frac{12}{5}$	5	150	3,000	Pastor.
76. Eugenie Dahlströms gåvomedel (Botkyrka socken).	Beklädnadsbidrag åt de fattigaste bland nattvardsungdom och skolbarn.	S. G. Dahlström, juvelerare, godsegare.	1860 $\frac{26}{5}$	53	306 ²⁹	6,011 ⁷⁴	Pastor och något fruntimmer i socknen, som han derom anmodar.
77. Tyresö skriftebarus bibelkassa.	Inköp af biblar åt fattiga skriftebarn.	Tyresö församling.	1832 $\frac{13}{11}$	12	21 ⁶⁰	125 ⁵⁰	Pastor. Utdelningen sker enligt kyrkorådets beslut. ⁽³¹⁾
78. Stråleska skolfonden (Vesterhaninge socken).	Folkundervisningens befrämjande.	C. F. Stråle, kamrer.	1817 $\frac{12}{9}$	3	64 ¹⁶	7,680 ³⁴	Skolrådet.

Tab. N:o 8. (Forts.) FROMMA STIFTELSE, STIPENDIFONDER, PENSIONSANSTALTER, M. M.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
Stiftelsens namn	Stiftelsens ändamål.	Stiftarens namn och yrke.	Stiftelsens år och dag.	Utdelning år 1885.		Stiftelsens storlek vid slutet af år 1885. Kronor.	Stiftelsen förvaltas af:	Anmärkn.
				till antal personer.	af nedanstående hela belopp. Kronor.			
79. Fru A. M. Erikssons donationer (Grödinge socken).	Understöd till skattebönders enkor och ogifta oförsörjda döttrar samt till fattiga skolbarn i särskild skola, äfvensom underhåll af egen graf.	A. M. Eriksson, hemmansägarenska.	1874 ²² / ₄	21	160	3,200	Kommunalnämnden.	
80. Wigertska fonden (Öfver-Jerna socken).	Lönförbättring åt skolläraren.	B. P. Wigert, grosshandlande, och hans hustru.	1847 ⁷ / ₁₁	1	45	885 ⁸⁸	Skolrådet.	
		Summa	—	990	11,261 ³²	211,458 ³²		
B. I Södertelge stad.								
1. Södertelge fruntimmersförening.	Upphållandet af ett barnhem.	Fruntimmer i Södertelge af den mera oberoende klassen.	Början af 1860 talet.	Fullständigt underhåll åt 8 barn i barnhemmet.	10,000 jemte fast egendom, taxerad till 9,300 kronor.	2,437	En styrelse af fruntimmer med en manlig ordförande.	32)
2. Aktiebolaget Atlas' sjuk- och begravningskassa för arbetarne.	Sjuk- och begravningshjelp.	Arbetspersonalen.	1872 ¹² / ₂	22	1,214		En af arbetarne vald styrelse.	33)
3. Badbetjenings understödsfond.	Understöd åt afskedade, behöfvande badbetjente.	1881 års badsocietet i Södertelge.	1881 ²⁵ / ₈	—	—	841 ⁶⁵	Badkamreraren.	34)
4. Syföreningen Nyttä och Nöje.	Beklädnad åt fattiga barn.	Kjellberg, enka.	1883 ¹⁷ / ₁	12	179 ⁸⁷	72 ⁴²	En styrelse bestående af fyra ledamöter, fruntimmer.	35)
		Summa	—	42	1,393 ⁸⁷	20,151 ⁰⁷		
C. I Norrtelge stad.								
1. Billborgska pensionsfonden.	Understöd åt behöfvande borgare och borgarenskor.	I. N. Billborg, handlande.	1833 ²⁵ / ₆	12	460	9,813 ⁴³	Styrelsen för Billborgs fond.	
2. Holmersska pensionsfonden.	Utdelning af pensioner till fattiga borgarenskor och borgaredöttrar.	Johanna Margreta Holmers, enka.	1854 ⁷ / ₁₁	10	250	5,098 ⁹⁵	Drätselkammaren.	
3. Billborgska skolfonden.	Upphållande af en folkskola.	I. N. Billborg, handlande.	1833 ²⁵ / ₆	—	454 ⁰⁸	11,948 ⁶⁰	Styrelsen för Billborgs fond.	
4. Holmersska slöjdskolefonden.	Inrättande af en slöjdskola för flickor och bespisande med middag af fattiga skolbarn.	Johanna Margreta Holmers, enka.	1848 ⁸ / ₁₂	50	1,676 ¹⁸	13,429 ⁶⁵	En styrelse jemte drätselkammaren.	36)
5. Erik Gustaf Stenbergs donationsfond.	Befordrande af mensklighetens upplysning medelst arvoden samt stipendier till lärdoms-, folk- och slöjdskolor; understöd åt nödlidande med penningar eller arbetsförtjenst och vissa årliga legater under innehafvares lifstid.	E. G. Stenberg, handlande.	1866 ²³ / ₃	85	24,129	459,959 ⁶⁸	Drätselkammaren.	37)
6. Stenbergska premiefonden.	Årliga röntan användes till stipendier, premier eller tillfälliga understöd.	” ”	”	6	80	4,318 ⁸⁵	Läroverkskollegiet.	38)
7. J. E. Sundströms fond.	Utdelning af 2 pensioner. 1 öfrigt afsedd för inrättande af fattiggård eller annat för staden nyttigt ändamål.	J. E. Sundström, handlande.	1881 ¹⁷ / ₅	2	700	47,450 ⁹⁰	Drätselkammaren.	
8. Hundramannaföreningen.	Understöd åt medlemmarne vid sjukdom och bidrag till begravningskostnad.	Salomon Jonsson, garfvarerägsall.	1879 ²⁷ / ₄	16	610	592 ⁹⁰	Fem styrelsemedlemmar.	39)
9. Norrtelge Allmänna Sjukhjälpförening.	Understöd åt medlemmarne vid inträffande sjukdoms- eller dödsfall.	C. G. Holmberg, barberare.	1884 ² / ₃	10	144	158 ⁷⁹	Tre personer.	40)
		Summa	—	191	28,503 ²⁶	552,771 ⁷⁵		
D. I Östhammars stad.								
1. Hjärtstedtska donationsfonden.	Understöd åt 12 de mest nödlidande enkorna i staden.	Per Anders Hjärtstedt, notarie, och hans hustru.	1807 ¹⁵ / ₁₀	12	60	1,000	Fattigvårdsstyrelsen.	
2. Åhmanska donationsfonden.	Bidrag till skolväsendet.	Nils Åhman, kommandörkapten, lotsdirektör.	1758 ²⁰ / ₂	—	27 ⁵⁰	550	Skolrådet.	

3. Hallmanska donationsfonden.	Underhållande af en slöjdskola för flickor och en afton-skola för äldre gossar samt bidrag till sockenbiblioteket och insättning i lifrätteanstalt för barn, födda i staden och intagna i nyssnämnda slöjdskola, jemte premier åt barnen i slöjdskolan.	Johan Fromhold Hallman, bruksläkare.	1874 ^{18/11} och ^{19/11}	—	1,118'95	27,588'51	Delegerade, valde å kyrkostämman.
4. Enighet.	Sjuk- och begravningshjelp.	—	1878 ^{30/1}	3	74	1,351'05	En styrelse.
Summa			—	15	1,280'45	30,489'56	

E. I Vaxholms stad.

1. Theelska donationen.	Räntan utdelas årligen till 2 behöfvande fiskarenskor.	C. Theel å Sund, possessionat.	1873 ^{20/1}	2	100	2,052'50	Fattigvårdsstyrelsen.
2. Wickbergska donationsfonden.	Bildande af fond för uppförande af sjukhus till förmån för medellösa sjuka i staden.	Anna Maria Wickberg.	1874 ^{12/12}	—	—	3,561'10	Helsövärdnämnden.
Summa			—	2	100	5,613'60	

Anmärkingar:

1) Räntan utdelas årligen till jul och midsommar. — 2) Räntan utdelas årligen den 8 augusti. — 3) Till understödets utgörande erhålles årligen den 9 december 3 tunnor råg. — 4) Utdelningen, hvartill erhållas 4 tunnor råg och 11 kronor 12 öre i penningar årligen från Stafsborg i Färentuna socken, sker vid jul och Kristihimmelsfärdsdag med hälften vardera gången. — 5) Understödet utgår årligen i spanmål, hvaraf 6 tunnor råg användas till 3 fattiga enkör, 4 tunnor råg till andra fattiga och 12 tunnor korn komma skolläraren till godo. — 6) Räntan fördelas lika mellan de båda männen, men uppgifves ännu icke hafva utfallit. — 7) Understödet utgår årligen från egendomen Stafsborg med 96 lispund rågmjöl och 22 kronor 24 öre i penningar. — 8) Räntan å 6 procent utdelas årligen. — 9) Räntan å 5 procent utdelas årligen. — 10) Stiftelsen utgöres af frälseräntan från 1 mantal Söder Stafsudda, åsatt ett taxeringsvärde för år 1885 af 4,500 kronor. — 11) Stiftelsen består af 1 mantal Skevik, värderadt till 25,000 kronor. — 12) Inbegripet värdet af den föreskrifna matportionen utdelades år 1885 ett belopp af 34 kronor 25 öre. — 13) Understödet utgår årligen från egendomen Ene. — 14) Fonden ursprungligen afsedd för socknens fattiga; förändringen vidtagen 1871 ^{27/3}. — 15) Fonden gemensam för bägge församlingarna. — 16) Räntan å 5 procent utdelas årligen. — 17) Understöds-tagarna för år 1885 äro de båda skollärarne och 14 fattiga skolbarn. — 18) Delaktighet vinnes efter inskrifning och erläggande af medlemsafgiften 2 kronor 25 öre. — 19) Kassan underhålles genom upptagande af frivilliga bidrag vid bröllopp och graföl samt af räntemedlen. — 20) Medlen så sent erhållna, att någon utdelning ännu ej kunnat ega rum. — 21) Delaktighet beroende af insättning för hvarje halfår af 2 kronor 70 öre. — 22) Inskriftsavgift 3 kronor. Årlig afgift 12 kronor. — 23) I afseende på delaktighet gälla §§ 2 och 4 i reglementet för kassan. — 24) Inträdesafgiften i kassan är 2 kronor. Årsafgiften är för gifta 2 kronor och för ogifta 1 krona. — 25) Inträdesafgiften är 3 kronor. Såsom månatlig afgift erlägges 75 öre. — 26) Inträdesafgiften är 4 kronor. Månatligen erlägges 1 krona. — 27) Årligen inbetalas af 14 personer 84 kronor. — 28) Af 9 personer insätter årligen en hvar 9 kronor eller tillhopa 81 kronor. — 29) Jemlikt Kungl. Maj:ts nådiga resolution /₁₂ 85 skall stiftelsen tillsvidare vara en stående fond, hvars ränta lägges till kapitalet. — 30) Hvarje medlem erlägger 1 krona för årets första månad och 50 öre för hvar och en af de återstående. Uppkommande brist fylles medelst tillskott af medlemmarne. — 31) För fondens förökande upptagas två kollekter årligen. — 32) Fastigheten vidlåder intecknad guld till belopp af 2,500 kronor. Inskriftsavgift 1 krona. 15 öres bidrag till kassan af medlem vid hvarje sammankomst. — 33) Hvarje arbetare insätter 50 öre i månaden. — 34) Fondens tillväxt, utom genom räntor, beroende af tillfälliga tillskott af badsocietyten under somrarne. — 35) Årsafgift 3 kronor. — 36) Under år 1885 hafva 10 flickor i skolan åtnjutit fri undervisning och fri kost samt 40 barn blifvit bespade. — 37) Till uppmuntran af studierna utgår årligen ett belopp af 1,600 kronor. Vid brist på kompetent sökande besparas detta belopp, och har derigenom småningom bildats den under N:o 6 upptagna Stenbergiska premiefonden. — 38) Se anm. 37. — 39) Inträdesafgift 4 kronor. I öfrigt utdebitering å medlemmarne i mån af behof. — 40) Insättningsbeloppet 3 kronor. — 41) Delegarne fördelade i 3 klasser. 1:sta klassens erlägga årsafgift med 10 kronor, 2:dra klassens med 7 kronor och 3:dje klassens med 4 kronor.

